

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

Bakalářské/kombinované studium
2011 - 2012

Bakalářská práce

Simona Zavadilová, DiS.

Vzdělávací politika EU se zaměřením na porovnání vzdělávacího
systému ČR a Španělska

© Praha 2012

vedoucí práce: Ing. Martin Daneš

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor/ combined studies
2011 - 2012

Bachelor thesis

Simona Zavadilová, DiS.

Policy of the EU, focusing on the comparison of the educational
system in the Czech Republic and Spain

© Prague 2012

The work supervisor: Ing. Martin Daneš

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci na téma „*Vzdělávací politika EU se zaměřením na porovnání vzdělávacího systému ČR a Španělska*“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne

.....
Simona Zavadilová, DiS.

Poděkování

Ráda bych poděkovala za metodické vedení bakalářské práce, odborné konzultace a vstřícný přístup Ing. Martinovi Danešovi.

Anotace

Cílem bakalářské práce *Vzdělávací politika EU se zaměřením na porovnání vzdělávacího systému v ČR a ve Španělsku* je představit vývoj evropské vzdělávací politiky a následné porovnání vzdělávání v ČR a ve Španělsku.

Klíčová slova

Česká republika, Evropská unie, Španělsko, školství, vzdělávací politika

Anotation

The aim of the thesis of Educational Policy of the EU, focusing on the comparison of the educational system in the Czech Republic and Spain is to introduced the developement od European educational policy and the subsequent comparison of education in the Czech Republic and Spain.

Key words

Czech republic, Education policy educational system, European union, Spain

Obsah

Úvod.....	1
1 Evropská vzdělávací politika.....	2
1.1 Historie vzdělávací politiky Evropské unie.....	2
1.1.1 Evropské hospodářské společenství a Maastrichtská smlouva	2
1.1.2 Amsterodamská smlouva	3
1.1.3 Lisabonská strategie	4
1.2 Obecný rámec evropské vzdělávací politiky	5
1.2.1 Rada Evropy	5
1.2.2 Evropská unie a vzdělávací politika.....	5
1.2.3 Boloňský proces	6
1.2.4 Kodaňský proces	8
1.3 Bílá kniha a Kurikulum EU	8
1.3.1 Bílá kniha o vzdělávání a odborném výcviku	8
1.3.2 Kurikulum EU.....	9
1.4 Evropské instituce činné v evropské vzdělávací politice	9
1.5 Strategie rozvoje vzdělávání EU	10
1.5.1 Vzájemná spolupráce členských států ve vybraných oblastech vzdělávání.....	10
1.5.2 Vzdělání dle strategie	11
1.5.3 Odborný výcvik	11
1.5.4 Jazyky	12
1.5.5 Vzájemné uznávání kvalifikace.....	12
1.5.6 Vzdělávání v zahraničí.....	12
1.5.7 Nové technologie	13
1.6 Vzdělávací programy v rámci EU	14
1.6.1 Socrates	14
1.6.2 Leonardo da Vinci	15
1.6.3 Erasmus Mundus.....	15
1.6.4 Celoživotní vzdělávání	17
2 Vzdělávací systém ve Španělsku.....	20
2.1 Struktura školského systému	20
2.1.1 Předškolní výchova (Educación preescolar)	20
2.1.2 Základní všeobecné vzdělání (Educación General Básica).....	21
2.1.3 Střední vzdělávání.....	23

2.1.3.1	Střední škola (Educación Secundaria Obligatoria)	
2.1.3.2	Střední škola s maturitou (Bachillerato)	24
2.1.3.3	Odborná příprava (La Formación profesional)	24
2.1.4	Instituce poskytující vysokoškolské vzdělání	25
2.1.4.1	Univerzitní vzdělání (Enseñanza universitaria)	25
2.1.4.2	Neuniverzitní vzdělání	26
2.1.5	Vzdělávání učitelů	27
2.1.6	Instituto de Cervantes	27
3	Vzdělávací systém v ČR	28
3.1	Struktura školského systému	29
3.1.1	Preprimární vzdělávání	29
3.1.2	Základní vzdělávání	30
3.1.3	Vyšší sekundární vzdělávání	31
3.1.3.1	Vzdělávání na středních školách	31
3.1.3.2	Vzdělávání v konzervatořích	32
3.1.4	Postsekundární neterciální vzdělávání	33
3.1.5	Terciální vzdělávání	33
3.1.5.1	Vyšší odborné vzdělávání	33
3.1.5.2	Vysokoškolské vzdělávání	33
3.1.6	Další vzdělávání	35
4	Porovnání vzdělávání v ČR a ve Španělsku	37
4.1	Porovnání vzdělávacích systémů	37
4.1.1	Porovnání předškolního vzdělání	37
4.1.2	Porovnání základního vzdělání	37
4.1.3	Porovnání středního vzdělání	38
4.1.4	Porovnání vysokoškolského vzdělání	39
4.2	Ukončení středního a vysokého vzdělávání v ČR a ve Španělsku a jazykové kompetence	39
4.2.1	Počet osob s ukončeným středním vzděláním v ČR a ve Španělsku (1995 – 2006)	39
4.2.2	Počet osob s ukončeným terciálním vzděláním v ČR a ve Španělsku (2006)	41
4.2.2	Jazykové kompetence v ČR a ve Španělsku	42
5	Závěr	44
6	Seznam literatury	1
6.1	Bibliografie	1
6.2	Internetové zdroje	1

7	Seznam obrázků a grafů.....	4
7.1	Seznam obrázků.....	4
7.2	Seznam grafů	4
8	Přílohy.....	I

Úvod

Španělský a český vzdělávací systém mají různé množství nástrojů, jejichž volba se zcela jistě řídí ekonomickým a historickým hlediskem. Vzdělávací soustava jak v České republice, tak ve Španělsku prošla mnoha změnami v oblasti vzdělávání. Vzdělávací soustava v každé evropské zemi je jistě odlišná, ale můžeme v ní najít mnoho společného. Úroveň vzdělanosti má vliv na kulturní, sociální, morální a ekonomický rozvoj lidské společnosti. Na vyspělost vzdělávací soustavy je pohlíženo tedy jako na jeden z nejdůležitějších faktorů ekonomického růstu země. Vzdělávání je v podstatě zdrojem blahobytu země. Ve vyspělých státech je věnovaná zvýšená pozornost vzdělávací politice. Vzdělávání přispívá k utváření vlastního názoru a formování našich postojů, samostatnosti a nezávislosti. A proto je vzdělávací politika pro všechny vyspělé státy prioritou.

Tématem této práce je „Vzdělávací politika EU se zaměřením na porovnání vzdělávání v České republice a ve Španělsku“ jejímž cílem není jen představit v teoretické části stručnou historii vzdělávací politiky v EU, ale i její působení v širším kontextu evropských politik. Dále pak představit systémy a současnou podobu školství v porovnávaných zemích od předškolního vzdělávání, přes základní a střední vzdělávání až po vysokoškolské vzdělávání neboli také terciální. V praktické části je práce směřována na jednotlivé prvky v systémech školství v ČR a ve Španělsku a k jejich následnému porovnání. Porovnání každého stupně vzdělávání jak v České republice, tak ve Španělsku. Shrnutí a zhodnocení jednotlivých vzdělávacích systémů v obou zemích.

Na závěr následuje porovnání výstupu středního a vysokoškolského vzdělávání a také srovnání jazykových kompetencí studentů v obou srovnávaných zemích.

Vzhledem k absenci relevantní literatury bylo čerpáno výhradně z oficiálních internetových zdrojů, zejména z evropské legislativy, z legislativy uveřejněné na stránkách českého a španělského ministerstva školství, mezinárodních organizací jako Rada Evropy a OECD a z vlastních zkušeností.

1 Evropská vzdělávací politika

1.1 Historie vzdělávací politiky Evropské unie

Od svého vzniku mělo Evropské hospodářské společenství (EHS) jasnou představu o významu vzdělávání a odborné přípravy a jejich vlivu na hospodářskou integraci. Lidské zdroje představují v tomto pojetí významný potenciál ekonomiky, vyšší vzdělání je navíc nespornou komparativní výhodou pro volný pohyb osob. Požadavky na kvalitu a systémy vzdělávání se nejprve týkaly srovnatelnosti kvalifikací, uznávání diplomů a zapojení sociálních partnerů do vzdělávání. V rámci prevence nezaměstnanosti byl kladen důraz na adaptabilitu a zaměstnatelnost absolventů škol. Role vzdělávání se v EU od té doby mnohonásobně zvětšila a rozšiřuje se i nadále.¹

Na vzdělávací politiku Evropské unie (dále jen EU) můžeme pohlížet z několika směrů. Dle názoru Brdka² je možno vzdělávací politiku EU definovat jako souhrn činností a iniciativ EU v oblasti vzdělání a odborné přípravy.

Vzdělávací systémy členských států jsou velmi odlišné, a to nejen v organizaci, systému a řízení vzdělávací soustavy, liší se také způsob financování školství. Mezinárodní srovnání vzdělání dosaženého na jednotlivých stupních vzdělávací soustavy, získaných znalostí a dovedností, pracovní kvalifikace, akademických titulů je potom obtížné. Politika EU v oblasti vzdělávání a odborné přípravy je tedy založena pouze na spolupráci mezi členskými státy. EU má přispívat k rozvoji kvalitního vzdělávání a odborné přípravy tím, že bude podporovat spolupráci mezi členskými státy³.

1.1.1 Evropské hospodářské společenství a Maastrichtská smlouva

Ve smlouvě o založení Evropského hospodářského společenství se o vzdělávání hovoří pouze v článku č. 128: „*Rada na návrh komise a po konzultaci s hospodářským a*

¹ Národní ústav odborného vzdělávání: Historie vzdělávání v EU [online]. 2004 [cit. 2012-2-20] Dostupný z WWW: <<http://www.nuov.cz/historie-vzdelavani-v-eu>>

² BRDEK, Miroslav; VYCHOVÁ, Helena. *Evropská vzdělávací politika. Programy, principy a cíle*. 1. vydání. Praha: Aspi, 2004. 25 s. ISBN 80-86395-96-0.

³ *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2006 [cit. 2012-02-12]. Evropská spolupráce ve vzdělávání a strategický rámec ET2020. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/evropska-spoluprace-ve-vzdelavani>>

sociálním výborem stanoví obecné zásady pro uskutečňování společné politiky v oblasti odborného vzdělávání, které mohou přispět k harmonickému rozvoji národních hospodářství i společného trhu.“⁴

Změnu v oblasti vzdělávání přineslo přijetí akčního programu ve vzdělávání v roce 1976. Program kladl důraz na evropskou mobilitu studentů učitelů.

Až přijetím Maastrichtské smlouvy bylo vzdělání formálně uznáno jako specifická oblast, patřící do kompetencí EU. Diferencuje odpovědnost Společenství a odpovědnost členských zemí a vylučuje harmonizaci vzdělávacích zákonů členských států.

1.1.2 Amsterodamská smlouva

Amsterodamská smlouva potvrdila ustanovení Maastrichtské smlouvy. Článek 149 Smlouvy o založení Evropského společenství ve znění Amsterodamské smlouvy zní:

„1. Společenství přispívá k rozvoji kvalitního vzdělávání podporou spolupráce mezi členskými státy, a je-li to nezbytné, podporováním a doplňováním činnosti členských států při plném respektování jejich odpovědnosti za obsah výuky a za organizaci vzdělávacích systémů a za jejich kulturní a jazykovou rozmanitost.

2. Činnost Společenství je zaměřena na:

- rozvoj evropského rozměru ve vzdělávání, zvláště výukou a šířením jazyků členských států,*
- podporu mobility studentů a učitelů také prostřednictvím podpory akademického uznávání diplomů a započítáváním doby studia,*
- podporu spolupráce mezi vzdělávacími institucemi,*
- rozvoj výměny informací a zkušeností týkajících se otázek, které jsou společné vzdělávacím systémům členských států,*
- podporu rozvoje výměn mládeže a pedagogických pracovníků,*
- podporu rozvoje dálkového vzdělávání.*

3. Společenství a členské státy podporují spolupráci v oblasti vzdělávání se třetími zeměmi a s příslušnými mezinárodními organizacemi, zejména s Radou Evropy.

⁴ EUR-Lex přístup k právu Evropské Unie [online]. 1957 [cit. 2012-02-12]. Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>>.

4. Rada, aby přispěla k dosažení cílů uvedených v tomto článku:

- postupem podle článku 251 po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem a Výborem regionů přijímá podpůrná opatření s vyloučením harmonizace právních a správních předpisů členských států,

- vydává na návrh Komise kvalifikovanou většinou doporučení.⁵

1.1.3 Lisabonská strategie

V roce 2000 byla Evropskou radou přijata Lisabonská strategie. Jde o komplexní strategii, která byla rozvržena na celé desetiletí 2000-2010.

Podle Lisabonské strategie se má EU stát nejkonkurenceschopnější ekonomikou světa, která bude schopna udržet hospodářský růst s co nejnižší nezaměstnaností.

Význam Lisabonské strategie spočívá zejména v koordinaci hospodářské politiky členských zemí EU. Evropská rada na svém zasedání v roce 2000 vytyčila osm směrů, které se Unie rozhodla během transformace evropské ekonomiky v následujících letech podporovat. Hlavními prvky Lisabonské strategie byly zvoleny:

1. Informační společnost pro všechny.
2. Vytvoření evropského výzkumného prostoru.
3. Odstranění překážek pro podnikání, zejména pro malé a střední podniky.
4. Ekonomická reforma spojená s dokončováním vnitřního trhu.
5. Vytvoření integrovaných finančních trhů.
6. Lepší koordinace makroekonomických politik.
7. Aktivní politika zaměstnanosti.
8. Modernizace evropského sociálního modelu.
9. Udržitelný rozvoj a kvalita života.⁶

⁵ EUR-Lex přístup k právu Evropské Unie [online]. 1999 [cit. 2012-02-13]. Amsterodamská smlouva. Dostupné z WWW: <<http://eurlex.europa.eu/cs/treaties/index.htm#founding>>.

⁶ URBAN, Luděk. Lisabonská strategie. In Evropská komise [online]. 2000 [cit. 2012-02-13]. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art2377_cs.htm.

1.2 Obecný rámec evropské vzdělávací politiky

1.2.1 Rada Evropy

Rada Evropy roku 1953 přijala Evropskou úmluvu o uznání středoškolských diplomů, která měla středoškolákům umožnit studium na univerzitách v zahraničí. Poté následovaly *Úmluva o uznávání doby studia v zahraničí*, *Evropská úmluva o uznávání univerzitních kvalifikacích*, *Mezinárodní úmluva o uznávání studia, diplomů a kvalifikaci vysokého školství z arabských států a států Středomoří* a konečně *Evropská úmluva o uznávání doby vysokoškolského studia*. Všechny výše zmíněné smlouvy byly nahrazeny v roce 1997 *Lisabonskou úmluvou o uznání*.

1.2.2 Evropská unie a vzdělávací politika

Význam odborné přípravy s kvalifikací pracovníků pro hospodářství členských států byl zakotven již v Římské smlouvě⁷ z roku 1957, kdy rekvalifikace a další vzdělávání byly nástrojem pro fungování jednotného evropského trhu. V 50. letech se nejednalo o vzdělávací politiku, šlo o jakýsi doplněk k opatření v oblasti pohybu pracovních sil. Římská smlouva také zřizuje Evropská sociální fond, který má za úkol rozšiřovat příležitosti zaměstnání pracovníků a zvyšovat jejich profesní mobilitu uvnitř Společenství. Odborné přípravy, které se týkaly zejména vysokoškolského vzdělávání, se objevily na konci 80. let. Pravomoci EU v oblasti základního školství se opírají až o Maastrichtskou smlouvu z roku 1992: „*Společenství přispívá k rozvoji kvalitního vzdělávání podporou spolupráce mezi členskými státy, a je-li to nezbytné, podporováním a doplňováním činnosti členských států při plném respektování jejich odpovědnosti za obsah výuky a za organizaci vzdělávacích systémů a za jejich kulturní a jazykovou rozmanitost. Činnost Společenství je zaměřena na rozvoj evropského rozměru ve vzdělávání, zvláště výukou a šířením jazyků členských států, podporu mobility studentů a učitelů, také prostřednictvím podpory akademického uznávání diplomů a započítáváním doby studia, podporu spolupráce mezi vzdělávacími institucemi, rozvoj výměny informací a zkušeností týkající se otázek, které jsou společné vzdělávacím*

⁷ Evropská společenství. Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství [online]. 2008[cit. 2012-02-13]. Dostupný z WWW:<http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva_o_es.pdf>.

systemům členských států, podporu rozvoje výměn mládeže a pedagogických pracovníků, podporu rozvoje dálkového vzdělávání.“⁸

EU ve vzdělávací politice hraje pouze roli podpůrnou a doplňkovou. Národní vlády členských států sami rozhodují o vzdělávání a následně potom spolupracují pro dosažení společných cílů. S pomocí EU mohou vylepšovat své školské systémy a sdílet ověřené postupy. EU má povinnost respektovat princip subsidiarity.

1.2.3 Boloňský proces

Boloňský proces započal koncem 90. let a významně se podílel na vytváření tzv. *higher education european area* (Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání).

V roce 1998 podepsali ministři školství Německa, Francie, Itálie a Velké Británie tzv. Sorbonnskou deklaraci, v níž si vytkli za cíl zpřístupnit své vysokoškolské systémy vytvořením strukturovaných studijních programů. Dále uznali za nutné dát vzniknout instituci, která by zajišťovala celoživotní vzdělávání, a přispět k mobilitě studentů i pedagogů. Sorbonnská deklarace byla přijata s velikým ohlasem, a proto se o rok později sešlo 31 evropských ministrů školství a podepsalo tzv. Boloňskou deklaraci, v níž se zavázali vytvořit Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání do roku 2010. Hlavní podmínkou úspěchu tohoto akčního plánu bylo vytvoření tříúrovňového systému srovnatelných stupňů vysokoškolského vzdělávání, tedy rozdělení studia na bakalářský, magisterský a doktorský studijní program. Dále se zavázali vypracovat tzv. kreditový systém, který podpoří studentskou mobilitu, ale přispěje i k prostupnosti jednotlivých školských systémů a časem i prostupnost se systémem celoživotního vzdělání. Boloňská deklarace uznala i nutnost spolupráce v oblasti kvality vysokého školství a v oblasti zpracování obsahu výuky. Tento nový systém měl zaručit větší atraktivitu pro studenty, ale i větší konkurenceschopnost jednotlivých vzdělávacích systémů, a potažmo i konkurenceschopnost absolventů na trhu práce.

Třetím významným milníkem v Boloňském procesu byl Pražský summit, který si však spíše vytýčil cíle (položení základů pro diskuzi mezi vysokými školami, uznání potřeby zapojit studenty do procesu reform, šíření příkladů dobré praxe, spolupráce při

⁸ Evropská společenství. [Http://www.euroskop.cz/gallery/2/758-smlouva_o_eu_puvodni_verze.pdf](http://www.euroskop.cz/gallery/2/758-smlouva_o_eu_puvodni_verze.pdf) [online].7. 2. 1992. c1997 , 2008 [cit. 2012-02-15]. Smlouva o Evropské unii. Hlava VIII, Sociální politika, všeobecné a odborné vzdělávání a mládeže, článek 126Česky. DostupnýWWW:<http://www.euroskop.cz/gallery/2/758-smlouva_o_eu_puvodni_verze.pdf>

zajišťování kvality, atp.), jež byly následně mnohem důsledněji realizovány po tzv. Berlínském summitu (2003).

Během Berlínského summitu si ministři vytkli konkrétní priority: zabezpečení kvality, zavedení prvních dvou stupňů studia (namísto dlouhého pětiletého cyklu) a snadnější uznávání částí i celého studia. Během Berlínského summitu byla ratifikována i Lisabonská úmluva o uznávání (z iniciativy Rady Evropy a UNESCO, 1997). Od roku 2005 měl každý absolvent ke svému diplomu obdržet i tzv. Dodatek k diplomu (tzv. diploma supplement). Lze tedy říci, že Berlínský summit s sebou přinesl konkrétní kroky vedoucí k opravdovému naplnění priorit z Pražského summitu: vysoké školy se iniciativně zapojily do Boloňského procesu, cykly studia byly rozšířeny o doktorský cyklus a ministři členských zemí byli vyzváni k rekapitulaci a vyhodnocení dosažených výsledků.

Po summitu v Bergenu v roce 2005 se Boloňského procesu účastnilo již 45 zemí z členských států tzv. Evropské kulturní úmluvy (rámec činnosti Rady Evropy v oblasti výchovy a vzdělávání, kultury, sportu a mládeže, dosud k ní přistoupilo 48 států).

Na konferenci v roce 2007 v Londýně, byla projednána tzv. Inventura, tedy souhrnná zpráva o výsledcích Boloňského procesu, která ukázala, že evropské signatářské státy dosáhly úspěchu, byť se značnými rezervami např. v oblasti prostupnosti vzdělávacích systémů, uznávání dosaženého vzdělání a sociální oblasti. Hlavní evropské reformy se budou proto soustředit do těchto problémových oblastí: uznávání kvalifikací a částí studia, práce na trojstupňovém vysokém školství a zabezpečení kvality.⁹

Můžeme tedy shrnout, že aktuálním tématem je reforma vysokoškolského systému, což je modernizace, reforma a způsob financování. Další důležitá koncepce je koncepce celoživotního vzdělávání, kde jsou důležité tzv. rámce kvalifikací. Vzhledem k uplatnění absolventů na trhu práce je třeba vzít v potaz spolupráci akademického prostředí se zaměstnavateli, zlepšení podmínek studentů a absolventů a spolupráce s mimoevropskými zeměmi.

⁹ Bologna process : Towards the european higher education ares [online]. 2007 [cit. 2012-02-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.bologna.msmt.cz/?id=BolognaProcess>>.

1.2.4 Kodaňský proces

V roce 2002 byla podepsána Kodaňská deklarace o posílení spolupráce v oblasti odborné přípravy. Je to dokument zaměřený pouze a jenom na odbornou přípravu. Tato deklarace opravňuje signatářské státy, aby podnikaly činnost, která podporuje transparentnost. Kvalitu a uznávání kvalifikací v oblasti odborné přípravy.

1.3 Bílá kniha a Kurikulum EU

1.3.1 Bílá kniha o vzdělávání a odborném výcviku

Bílé knihy jsou dokumenty obsahující návrhy na činnosti Společenství v určitém odvětví. Z Bílé knihy se může stát akční program pro danou oblast. Pro členské státy má pouze doporučující povahu. V případě vzdělávání nás nejvíce zajímá *Bílá kniha o vzdělávání a odborném výcviku - Vyučování a učení na cestě k učící se společnosti*, která byla vydaná v listopadu roku 1995. Tento dokument měl pomoci členským státům EU v rozvoji vzdělávací politiky. Výzva k vytvoření učící se společnosti měla své opodstatnění hlavně v oblasti ekonomické a v oblasti společenské.

Dokument zdůrazňoval tři základní faktory změn probíhajících v evropské společnosti:

- vliv informační společnosti na změnu povahy a cílů pracovních činností,
- vliv internacionalizace v oblasti pracovních příležitostí,
- vliv vědy a nových technologií, jež by mohly vyvolávat iracionální obavy.

Cílem této iniciativy Evropské komise bylo podpořit vzdělávání pomocí systému osobních karet odborné kvalifikace, sblížit podnikovou a školskou sféru natolik, aby se otevřela cesta pro celoživotní odborné vzdělání pracovníků výrobní sféry, zapojit do vzdělávacích programů podniky a rozvinout tak učňovské vzdělávání v souladu se stanovami programu Leonardo da Vinci, podpořit výuku jazyků ve smyslu zdokonalování se ve třech základních jazycích Evropské unie a postavit v podnicích investice do vzdělání na roveň kapitálových investic nehmotné povahy.

Mezi hlavní dokumenty deklarující základní cíle evropské vzdělávací politiky patří:

- Akční plán mobility (Action plan for mobility), podporovaný vládami členských států od prosince roku 2000;
- Akční plán eLearning: návrh vzdělávání pro zítřek (The eLearning Action Plan: Designing tomorrow's education), přijatý komisí v březnu 2001;
- Akční plán mobility a odborných dovedností (Action Plan for skills and mobility), navržený k přijetí v lednu 2002;
- pracovní programy, jež jsou výsledkem implementace zpráv o konkrétních budoucích cílech vzdělávání.¹⁰

1.3.2 Kurikulum EU

EU uplatňuje dvojúrovňový participativní model kurikula. První je tzv. *národní kurikulum*, které obsahuje cíle vzdělávání, povinné obsahové oblasti, standardy, program zkoušení a hodnocení žáků, jde o rámcový dokument. Druhý model je tzv. *školní kurikulum*, které si zpracovává škola sama podle svého zaměření ve formě vlastního projektu, ten se odvíjí na základě národního kurikula.

Kurikulum klade důraz na samostatnost, kritické myšlení, třídění informací a na aplikaci informací při řešení problémů. Objevují se nová témata jako např. multikulturní výchova, evropská dimenze, výchova k demokracii.¹¹

1.4 Evropské instituce činné v evropské vzdělávací politice

Vzděláváním, odbornou přípravou a mládeží se zabývá Generální ředitelství v rámci Evropské komise. Jeho cíl je propagovat celoživotní vzdělávání. Činnost Generálního ředitelství můžeme rozdělit na politickou koordinaci s členskými státy a provádění programů celoživotního vzdělávání. Politická koordinace s členskými státy spočívá v praktické podpoře a realizaci politik ve vzdělávání. Chce umožnit členským státům učit se jeden od druhého. Veliký důraz přitom klade na mobilitu.

Pro oblast vzdělávání byly zřízeny speciální evropské agentury jako např.

CEDEFOP – Evropské středisko pro rozvoj odborné přípravy z roku 1975. CEDEFOP spolupracuje s Komisí a Eurostatem a Evropskou nadací odborného vzdělávání (ETF),

¹⁰Euroskop :Bílé knihy EU , Bílá kniha o vzdělání a odborném výcviku [online]. 2010 [cit. 2012-02-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/200/322/clanek/bile-knihy/>>

¹¹ Vzdělávací politika EU a srovnání trendů vzdělávacího systému ČR se zeměmi EU[online]. [cit. 2012-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://old.paidagogos.net/15/2.html>>

kteřá je další agenturou a byla zříczena naříczením Rady v roce 1990 a zabývá se podporou rozvoje vzdělávacích systémů v zemích EU.

Evropský parlament zřídil pro účely vzdělávání Výbor pro kulturu a vzdělávání a pro otázku odborné přípravy Výbor pro zaměstnanost a sociální záležitosti. Výbory zasedají v Bruselu. Po přijetí zpráv v rámci Výboru jsou pak zprávy projednány v jednotlivých politických frakcích a schvalují se v plénu.¹²

Rada Evropské unie, která je hlavním rozhodovacím orgánem Evropské unie, se zabývá otázkou vzdělávání na schůzkách ministrů školství členských států, tehdy je řeč o Radě pro vzdělávání, mládež a kulturu. Rozhodnutí přijímají kvalifikovanou většinou a spolurozhodováním s Evropským parlamentem. Rada EU vytváří rámec pro spolupráci mezi členskými státy, které si vyměňují zkušenosti, ale může přistoupit i k legislativnímu aktu, pokud mu to dovoluje Smlouva o založení EU.¹³

1.5 Strategie rozvoje vzdělávání EU

Strategii rozvoje vzdělávání EU můžeme rozdělit do 7 základních oblastí – vzájemná spolupráce členských států ve vybraných oblastech vzdělávání, vzdělávání dle strategie, odborný výcvik, jazyky, vzájemné uznávání kvalifikace, vzdělávání v zahraničí a nové technologie.

1.5.1 Vzájemná spolupráce členských států ve vybraných oblastech vzdělávání

Tato spolupráce je založena na odpovědnosti členských států za vnitřní vzdělávací politiku. Důležité jsou články 149 a 150 Smlouvy o EU, které deklarují podporu aktivit členských států na státní a oblastní úrovni v různých vzdělávacích oblastech. Na základě vzájemných dohod mezi členskými státy probíhá řada vzdělávacích aktivit. Probíhají dvě úrovně aktivit – Evropská komise má odpovědnost za společné projekty Sokrates a Leonardo da Vinci. Oblast spolupráce souvisí také

¹² *Evropský parlament* [online]. 2004 [cit. 2012-02-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.evropskyparlament.cz/view/cs/homepage.html>>.

¹³ Rada Evropské unie [online]. 2004-[cit. 2012-02-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=416&lang=cs>>.

s přijetím nových členských států EU, které participují na projektech Sokrates a Leonardo da Vinci.

1.5.2 Vzdělání dle strategie

V rámci EU probíhá celá řada aktivit umožňující studium v zahraničí spojených s projektem Sokrates nebo v rámci projektu Tempus (participuje na něm např. Mongolsko a státy severní Afriky). V roce 1980 zahájila svoji činnost informační síť *Eurydice* kde se uveřejňují rozsáhlé informace o vzdělávacích systémech členských států EU. V roce 1986 se pozornost obrátila k přímé výměně studentů v rámci programu *Erasmus*, který se stal jedním z nejúspěšnějších programů EU.

- Celoživotní vzdělávání

Celoživotní vzdělávání představuje pro Evropskou unii „základní přístup k rozvoji politiky vzdělávání“. Celoživotní vzdělávání na jedné straně podporuje sociální začleňování a osobní naplnění, na druhé straně zvyšuje zaměstnatelnost a přizpůsobivost novým pracovním příležitostem a představuje proto klíčový prvek strategie pro růst a zaměstnanost. Celoživotní vzdělávání zahrnuje veškeré učební činnosti prováděné v průběhu života s cílem zlepšit znalosti, dovednosti a kompetence z osobního, občanského, společenského i pracovního hlediska. Může probíhat jak v institucích, které poskytují formální vzdělávání, tak mimo ně.¹⁴

Celoživotní vzdělávání tedy zahrnuje jak vzdělání univerzitní, profesní, tak mezigenerační.

1.5.3 Odborný výcvik

Evroské centrum pro rozvoj odborného výcviku (European Centre for the Development of Vocational Training - CEDEFOP) bylo založeno v roce 1975. Program otevřený pro oblast odborného vzdělávání pro více než 30 zemí se nazývá Leonardo da Vinci. Tento program na rozdíl od ostatních poskytuje finanční podporu pro granty.

¹⁴ EurActiv: Celoživotní vzdělávání [online]. [cit. 2012-02-18]. Dostupný z WWW: < <http://www.euractiv.cz/vzdelavani0/link-dossier/celozivotni-vzdelavani>>

Jeho cílem je vytvoření kvantitativního informačního systému mapující situaci v oblasti odborného výcviku, který by poskytl informace pro definování politiky v této oblasti.

1.5.4 Jazyky

Jazyková vybavenost je základním přístupem pracovníků ke globálnímu trhu. Znalost jazyků také sbližuje kultury a zbavuje společnost rasismu a intolerance. Výuka jazyků je součástí vzdělávacích programů. Všechny programy jako je Socrates, Comenius i Leonardo da Vinci podporují rozvoj výuky jazyků.

1.5.5 Vzájemné uznávání kvalifikace

V roce 2001 Komise publikovala dokument, který se zabýval možností budoucího vzájemného uznávání kvalifikace mezi státy EU.

Na mezinárodní úrovni působí síť informačních středisek nostrifikace *NARIC* (*National Academic Recognition Information Centres*) vytvořená na základě iniciativy EU z roku 1984, pokrývající též kandidátské země střední a východní Evropy a Kypr. Její činnost spočívá především v poskytování informací o vzájemném uznávání diplomů a osvědčení ze studijních pobytů v zahraničí.

V souvislosti s transparentností kvalifikace v oblasti akademické i odborné vyvinulo UNESCO společně s Radou EU diplomový suplement zahrnující osobnostní vzdělání a popis absolvovaného vyššího odborného studia. Tento suplement se již začíná v Evropě široce uplatňovat. Ministři 30 evropských států se zavázali zajistit vzájemně srovnatelnou úroveň vyššího vzdělávání v Evropě do roku 2010. Výsledkem tohoto procesu by měla být možnost uplatnit vysokoškolské vzdělání kdekoli v Evropě.¹⁵

1.5.6 Vzdělávání v zahraničí

Programy EU umožnily velkému množství studentům a pedagogům se vzdělávat v jiných evropských státech. Studijní pohyby v zahraničí přinášejí řadu překážek a rozdílnost vzdělávacích systémů v daných zemích. V roce 1996 Komise publikovala

¹⁵ EURYDICE : *The information network on education in Europa* [online]. Brussels : EURYDICE European Unit. [cit. 2012-02-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.eurydice.org/>>.

Zelenou knihu překážek v mobilitě a ukázalo se, že to otevřelo pole daleko širší světové výměně studentů.

Mnoho mimoevropských států vyhledává spolupráci o výměně studentů s univerzitami v Evropě. V roce 2001 byly podepsány dohody s USA a s Kanadou na 5 let. Země bývalého Sovětského svazu, Mongolska a západní části Balkánu pokrývá program Tempus. Oblast Latinské Ameriky pokrývá program ALFA (Amérique Latine Formation Académique).

1.5.7 Nové technologie

Evropská komise oslovuje soukromý a státní sektor ve smyslu urychleného zavedení a využití multimediálních technologií a internetu ve výuce. Následně po summitu v Lisabonu roku 2000 vydala zprávu *Akční plán eLearning: návrh vzdělávání pro zítřek (eLearning: designing tomorrow's education)* se závěry summitu obsahujícími především návrh na další prohloubení, podporu a urychlení činností v oblasti elektronického vzdělávání. Dalšími cíli stanovenými na summitu bylo vytvořit cenově přijatelnou technickou infrastrukturu, upřednostnit vzdělání v oblasti počítačové gramotnosti, posílit spolupráci mezi všemi zúčastněnými stranami, mezi školami, vyššími odbornými školami v oblasti vybavení, kapacity a poskytovatele služeb a vytvoření sítí na národní, regionální a místní úrovni.¹⁶

¹⁶KINDL, Daniel, Iniciativy evropské komise v oblasti vzdělávání a elektronického učení. Praha: Národní knihovna ČR, 2003 s. 10, ISSN 1214-0678

1.6 Vzdělávací programy v rámci EU

První vzdělávací programy byly vytvořeny v 80. letech. Nejdříve se jednalo o individuální evropské programy. Postupně ale došlo u většiny z nich k jejich integraci pod jeden program. V akademickém roce 2004/2005 byl zahájen pětiletý program Erasmus Mundus, který podporuje spolupráci a mobilitu v oblasti vysokoškolského vzdělávání se třetími zeměmi. Program Erasmus byl spuštěn v roce 1987 a zaměřuje se na podporu vysokoškolského vzdělávání. V roce 2007 byl v Berlíně zahájen Program celoživotního vzdělávání 2007 – 2013. Také v roce 2007 Evropská komise schválila návrh programu Erasmus Mundus II na roky 2009 – 2013.

1.6.1 Socrates

V roce 1995 vznikl program Socrates, který se zaměřoval na oblast vzdělávání od mateřských po univerzity, vzdělávání dospělých, zlepšování znalosti evropských jazyků, podpora spolupráce a mobility prostřednictvím vzdělání a v neposlední řadě také podpora inovací ve vzdělávání a rovných příležitostí ve všech oblastech vzdělávání. Tento program fungoval do roku 2006 (Socrates 1995–1999; Socrates II 2000–2006). Programu Socrates se účastnily všechny nynější členské země EU, tři státy Evropského sdružení obchodu (Island, Lichtenštejnsko, Norsko) a Turecko.

Program Socrates byl členěn do osmi podprogramů, které dříve fungovaly jako samostatné programy:

- Comenius – vzdělávání ve školách
- Erasmus – vysokoškolské vzdělávání
- Grundtvig – vzdělávání dospělých a celoživotní vzdělávání
- Lingua – jazykové vzdělávání
- Minerva – využívání informačních a komunikačních technologií
- Průzkum a inovace – problematika vzdělávací politiky
- Společné akce – spolupráce s dalšími programy EU

- Doplnkové aktivity - podpora aktivit, které nespádaly pod jednotlivé programy¹⁷

1.6.2 Leonardo da Vinci

Leonardo da Vinci je evropský program zaměřený na podporu rozvoje odborného vzdělávání a celoživotního vzdělávání. Podporuje také praktické stáže a výměny studentů středních a vysokých škol, absolventů, mladých nezaměstnaných a mladých pracovníků. Jeho cílem je zlepšovat uplatnění mladých lidí na pracovním trhu. Vznikl v roce 1995 spojením pěti samostatných programů:

- Comett – vysokoškolské vzdělávání se zaměřením na ekonomickou oblast
- Eurotecnet – podpora inovací a nových technologií v odborném vzdělávání
- Force – podpora profesního vzdělávání
- Petra – spolupráce ve vzdělávání a v odborné přípravě
- Lingua – jazykové vzdělávání

Cílem programu je zlepšovat dovednosti a kompetence osob, které procházejí vzděláváním ve středních, vyšších a vysokých školách. Záměr je zlepšovat zaměstnatelnost, usnadnit uplatnění absolventů na evropském trhu práce a zdokonalovat přístup k dalšímu odbornému vzdělávání a ke vzdělávání celoživotnímu. Dále zdůrazňovat význam a posilovat úlohu odborného vzdělávání se záměrem zvyšovat konkurenceschopnost a rozvíjet podnikání.

1.6.3 Erasmus Mundus

Na program Socrates/Erasmus navazuje stipendijní program Unie Erasmus Mundus. Jedná se o pětiletý program, který podporuje spolupráci a mobilitu v oblasti vysokoškolského vzdělávání. Zahájen byl v akademickém roce 2004/2005.

4 hlavní oblasti podpory:

¹⁷ EurActiv: Vzdělávací programy EU [online]. 2012[cit. 2012-02-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/vzdelavani/0/link-dossier/vzdelavaci-programy-eu>>

Aktivita 1 – *Magisterské programy Erasmus Mundus* – těžiště celého programu. V rámci této aktivity je podporována realizace kvalitních integrovaných 1-2 letých magisterských programů se společným kurikulem (společné osnovy) a s podmínkou účasti studentů a akademických pracovníků ze třetích zemí, zajištěno uznávání částí studia nebo celého programu. Magisterský program musí nabízet minimálně tři vysokoškolské instituce, které společně tvoří konsorcium, minimálně ze tří zemí EU nebo EEA/EFTA a v době podání přihlášky musí existovat nebo být plně připraven k zahájení.

Aktivita 2 – *Stipendia* – stipendia pro studenty na studium vybraného magisterského programu a stipendia pro akademické pracovníky ze třetích zemí na výuku nebo výzkumnou činnost v rámci magisterského programu Erasmus Mundus.

Aktivita 3 – *Partnerství* mezi konsorciem magisterského programu Erasmus Mundus a vysokými školami ve třetích zemích. Jednoletá až tříletá s možností obnovení. Zahájena byla v akademickém roce 2005 /2006. V rámci této aktivity je možné získat stipendium pro studenty a akademické pracovníky ze zemí EU, které se podílejí na magisterských programech Erasmus Mundus. Studenti mohou na partnerské univerzity ve třetích zemích vyjet na tři měsíce. V rámci konsorcia může vyjet minimálně pět studentů ročně (min. tedy 15 studentů). Akademičtí pracovníci mohou získat stipendium na výuku nebo výzkumnou činnost. Ročně za celé konsorcium mohou vyjet tři akademici.

Aktivita 4 – *Zvyšování atraktivnosti* – podporovány jsou projekty evropské spolupráce, jejichž cílem je zvýšit atraktivnost vysokoškolského vzdělávání ve třetích zemích, jeho zviditelnění a zvýšení přístupu k němu. Podporovány jsou také projekty zabývající se mezinárodní dimenzí v zajišťování kvality vzdělávání, mobility atd. Granty mohou být poskytnuty také na účast na mezinárodních veletrzích, pořádání seminářů nebo workshopů.¹⁸

Cílem programu je podpořit kolem stovky magisterských programů Erasmus Mundus. V prvním roce bylo podpořeno kolem 19 magisterských programů. Nepodílela

¹⁸ EurActiv: Vzdělávací programy EU [online]. 2012[cit. 2012-02-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/vzdelavani0/link-dossier/vzdelavaci-programy-eu>>.

se na tom ani jedna vysoká škola z České republiky. V následujícím roce bylo schváleno 17 magisterských kurzů. Tam se již vysoké školy z ČR objevily. Na dvouletém magisterském programu v oblasti *Space Science and Technology* se podílí České vysoké učení technické, na jednoletém programu v oblasti speciální pedagogiky Univerzita Karlova v Praze a v oblasti fyzické aktivity Univerzita Palackého v Olomouci.

Evropská komise v roce 2007 schválila návrh programu Erasmus Mundus II, který má navázat na program Erasmus Mundus. Erasmus Mundus II měl probíhat v letech 2009–2013 a měl obsahovat některé nové oblasti.

1.6.4 Celoživotní vzdělávání

Evropská komise se v souladu s cílem vytvořit společnost založenou na znalostech rozhodla od roku 2007 sjednotit veškeré aktivity podporující celoživotní vzdělávání pod jeden program – Program pro celoživotní vzdělávání. K jeho oficiálnímu zahájení došlo na začátku května letošního roku v Berlíně. Na celé sedmileté období 2007–2013 Komise na realizaci projektů v rámci tohoto programu vyčlenila sedm miliard eur.

Program pro celoživotní vzdělávání tvoří čtyři sektorové podprogramy:

a) Comenius

Program Comenius podporuje mobilitu mezi dětmi předškolních zařízení až po žáky středních škol, partnerství mezi školami a vytváření sítí. Obecně cílem podprogramu Comenius je podporovat kvalitu učení, posílit jeho evropskou dimenzi, jazykovou výuku a mezikulturní výchovu ve školách. Součástí programu je také podpora znevýhodněných a vyloučených skupin. Programu se mohou účastnit mateřské, základní, střední, vyšší odborné školy, ale také umělecké školy a instituce zabývající se vzděláváním pedagogických pracovníků.

b) Erasmus

Program Erasmus je zaměřen na vysokoškolské vzdělávání. Je to největší program EU, který poskytuje podporu v oblasti vzdělávání ve vysokém školství. Do programu je aktivně zapojena většina evropských vysokých škol. V České republice se do tohoto programu mohou zapojit všechny vysokoškolské instituce, které jsou akreditovány u Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Na jeho činnosti se mohou podílet i soukromé vysoké školy. Do programu se mohlo přihlásit také deset vyšších odborných škol (např. Vyšší odborná škola informačních služeb, Praha 5, Vyšší odborná škola Jihlava a další). Celkem je v ČR do programu zapojeno 47 institucí. Soukromé vysoké školy a vyšší odborné školy v programu z velké části působí od akademického roku 2004/2005. Každá instituce má svého koordinátora programu Socrates/Erasmus, který je zodpovědný za agendu tohoto programu a koordinuje činnost s Národní agenturou Socrates v ČR.

V rámci programu jsou podporovány tři hlavní aktivity:

- Erasmus 1 – projekty – centralizované, řídí Evropská komise, projekty vytváření společných učebních osnov, intenzivní programy
- Erasmus 2 – mobility – decentralizované – řídí Národní agentura, stipendijní pobyty studentů a pedagogické stáže vysokoškolských učitelů, organizace mobilit, zavádění Evropského kreditního systému (ECTS)
- Erasmus 3 – tematické sítě – centralizované – Evropská komise, sítě institucí

c) Leonardo da Vinci

d) Grundtvig

Program Grundtvig se zaměřuje na podporu vzdělávání dospělých. Podporuje nejen přímo osoby působící ve vzdělávání, ale také instituce toto vzdělávání nabízející.¹⁹

¹⁹1919 EurActiv: Vzdělávací programy EU [online]. 2012[cit. 2012-02-18]. Dostupný z WWW: <
<http://www.euractiv.cz/vzdelavani/0/link-dossier/vzdelavaci-programy-eu>>.

Projekt se mohou účastnit např. instituce nebo organizace poskytující možnosti vzdělávání dospělých, učitelé a jiní pracovníci těchto institucí nebo organizací, neziskové organizace, dobrovolné organizace, vysokoškolské instituce. Tyto podprogramy doplňuje průřezový program (transversal programme), který je dále rozdělen do čtyř podprogramů – spolupráce a inovace, jazyky, informační a komunikační technologie, šíření a využívání výsledků projektů v praxi.

2 Vzdelávací systém ve Španělsku

Vzdelávací systém ve Španělsku spadá pod Ministerstvo školství, kultury a sportu (MŠKS). MŠKS ustanovuje základní normu, která musí být respektována v každé autonomní oblasti. V základní normě je dána struktura vzdelávacího systému, minimální osnovy, role školní inspekce. Jednotlivé autonomní oblasti mohou rozvíjet vlastní vzdelávací kompetence na základě základní normy, jde především o oblasti Andalusie, Kanárské ostrovy, Katalánie, Galicie, Baskitska, Navarry a Valencie. Jedná se především o jazykovou otázku, protože původním jazykem v těchto oblastech není španělština, ale např. katalánština, baskičtina (euskera) atd. Díky reformě se tyto jazyky vrací do škol. Vznikly zde školy, ve kterých se vedle španělštiny vyučuje i v místním jazyku.

2.1 Struktura školského systému

Struktura španělského školského systému se dělí na předškolní, základní všeobecné, střední a instituce poskytující vysokoškolské vzdělávání.

2.1.1 Předškolní výchova (Educación prescolar)

Ve španělském školství je předškolní výchova od 4 do 6 let věku dítěte a je nepovinná. Předškolní výchova navazuje na jesle (Jardín de Infancia) mateřskou školou (Escuela materna). Většina zařízení je veřejná, ale také existují církevní a soukromé školy.

Základním posláním předškolní výchovy je rozvoj osobnosti dítěte, zejména jeho spontaneity, kreativity a pocitu odpovědnosti. Jsou stanoveny i další dílčí cíle: dosáhnout harmonického rozvoje osobnosti z aspektu neurofyziologického, mentálního a sociálního, podporovat dynamický projev jazykový, umělecký, pozorovací a reflexivní, usnadňovat integraci jedince se skupinou z hlediska komunikace,

odpovědnosti a spolupráce, napomáhat osvojení etických, event. náboženských hodnot a nabízet atmosféru, která podporuje rozvoj aktivních postojů a jednání.²⁰

V této věkové kategorii ve vzdělávací soustavě jsou využívány především aktivizující metody, kde převažuje hra. Děti si mohou volit svobodně návštěvu vyučování náboženství podle vyznání.

V Katalánsku, Baskitsku, Galicii, Valencii a na Baleárských ostrovech se začleňuje do programu předškolní výchovy vyučování příslušných regionálních jazyků.

Oblasti vyučování předškolní výchovy jsou shodné s oblastmi prvního cyklu základní školy. Mimořádná pozornost je věnována koleraci předškolní výchovy se základním všeobecným vzděláním. V případech, kdy je přípustná společná organizace obou stupňů, mohou být zapsáni do počátečního cyklu základní školy děti, kteří dovrší šest let do 31. prosince kalendářního roku, v němž začíná školní rok.²¹

Existují i žáci, kteří nastupují povinnou školní docházku bez předchozí návštěvy předškolních zařízení a je to asi 30 procent a školní centra musí rozvíjet speciální adaptační programy pro bezproblémové začlenění dítěte.

2.1.2 Základní všeobecné vzdělání (Educación General Básica)

Základní škola ve Španělsku (Educación básica) trvá od 6 do 12 let, je povinná a organizuje se ve třech cyklech. Cílem je podporovat socializaci dítěte a pozitivně ovlivňovat jeho začlenění do kultury. Posláním základní školy je připravit žáky k dalšímu vzdělávání s cílem pokračovat s dobrým prospěchem ve školní docházce. Základní školy jsou zřizovány na celém území Španělska a z obsahového hlediska jsou pro ně závazné pouze globálně stanovené oblasti vzdělání.

Prioritní povinností učitelů je poskytovat základní vzdělání. Učitel je ustanoven jako tutor jedné skupiny žáků. Také mohou být učitelé specializovaní, ale pouze na tělesnou, hudební výchovu a cizí jazyk.

²⁰ Ministerio de educación, cultura y deporte: Educación infantil [online]. [cit. 2012-02-18] Dostupný z WWW: <<http://www.educacion.gob.es/educacion/que-estudiar-y-donde/educacion-infantil.html>>.

²¹ Ministerio de educación, cultura y deporte: Educación infantil [online]. [cit. 2012-02-18] Dostupný z WWW: <<http://www.educacion.gob.es/educacion/que-estudiar-y-donde/educacion-infantil.html>>.

Inovace struktury základního všeobecného vzdělání zavádí od tohoto stupně školského systému tři cykly:

- Počáteční cyklus (1. a 2. ročník),
- střední cyklus (3., 4. a 5. ročník),
- vyšší cyklus (6., 7. a 8. ročník).

Pro počáteční cyklus je centrálně stanovena jen struktura základního obsahu vyučování, kterou tvoří: španělský jazyk, event. jazyk regiónu, matematika, společenská a přírodní zkušenost a náboženství nebo mravouka. Zároveň je stanovena struktura obsahu vyučování řízeného ministerstvem školství, kterou tvoří umělecká výchova (výtvarná a hudební), tělesná výchova a sociální afektivní působení.

Pro postup do následujícího cyklu jsou daná jistá pravidla. Když žák, který by svým věkem měl postoupit do 3. ročníku, nedosahuje pozitivních výsledků ve finálním hodnocení ve španělském jazyce a matematice, může zůstat až o jeden rok déle v cyklu, aniž by se požadovalo striktně jeho dokončení, uzná – li se, že si osvojil dostatečné předmět z hlediska úspěšného pokračování ve středním cyklu. O tomto opatření rozhoduje ředitel centra spolu s odpovědným učitelem po předchozím seznámení rodičů žáka s tímto rozhodnutím. Tento rok může žák kompenzovat v cyklu následujícím.

Pro střední cyklus je dána centrálně jen struktura základního obsahu vyučování: španělský jazyk, event. regionální jazyk, matematika, společenské vědy, přírodní vědy a náboženství nebo mravouka. Struktura obsahu vyučování danou ministerstvem tvoří umělecká výchova (výtvarná, hudební a dramatická) a tělesná výchova. Učitel vyučuje tutéž skupinu žáků během tří školních roků středního cyklu. Stagnuje – li žák v počátečním cyklu více než dva roky, připojí se ke skupině žáků středního cyklu, který by měl lépe vyhovovat jeho stupni zralosti a tempu učení, a možností absolvovat střední cyklus ve dvou následujících letech. Žáci, kteří vzhledem ke svým výjimečným schopnostem absolvují vyučování středního cyklu před dosažením odpovídajícího věku, navštěvují opět programy dalšího rozvoje.

Postup do vyššího cyklu se řídí stejnými pravidly, jako je tomu u předchozího cyklu. Vzdělávací obsahy jsou strukturovány do několika oblastí:

- a) Jazyková oblast: španělský jazyk a literatura, event. regionální jazyk a cizí moderní jazyk.

- b) Společenskovědní oblast: mravní a občanská výchova, geografie obecná a zeměpis Španělska, geografie lidstva, základy evropské a španělské společnosti, rozvoj západoevropské civilizace, evropská civilizace a současný svět, současná civilizace, Španělsko v současném světě.
- c) Matematická oblast.
- d) Oblast tvůrčího vyjádření: výtvarná umění a základy výtvarných technologií.
- e) Tělesná výchova.

Na základě všeobecného vzdělání a na základě ústní a písemné závěrečné zkoušky žák získává titul absolventa základní školy (Graduado Escolar), který jej opravňuje k přijetí na střední školu (Bachillerato) nebo na instituce zabezpečující odbornou přípravu (La formación profesional).²²

2.1.3 Střední vzdělávání

Střední škola je povinná a navštěvují ji žáci ve věku od 12 do 16 let. Po střední škole lze skončit (16 let) nebo lze pokračovat dvouletým maturitním studiem na profesní škole technického zaměření.

2.1.3.1 Střední škola (Educación Secundaria Obligatoria)

Střední škola se dělí na dva cykly po dvou letech. Střední povinné vzdělání má dosáhnout toho, aby mládež asimilovala podstatné elementy kultury naší doby a připravila se na život úspěšných občanů. Střední povinné vzdělání je v kompetenci vysokoškolsky připravených učitelů (Profesores licenciados universitarios) s náležitou pedagogickou přípravou. Stávající učitelé vyššího cyklu základní školy mohou dále vyučovat v prvním cyklu této etapy (12 až 14 let).

Etapa od 12 do 16 se studuje v centrech vzdělávání, které mají poskytovat úplné střeň vzdělání a speciální odborné vzdělání. Tato vzdělávací etapa se realizuje v oblastech: vědy o přírodě, tělesná výchova, výtvarný a vizuální projev, geografie, historie a vědy sociální, cizí jazyky, jazyk mateřský a literatura, matematika, hudba, polytechnické vyučování a náboženství či jiný podobný předmět. Hodnocení formou

²² VÁŇOVÁ, Miroslava a kol. Vzdělávací systémy ve vyspělých evropských zemích, Univerzita Karlova, Praha: Karolinum 1994. 66 s ISBN 380-52-94

známek se na střední škole provádí třikrát ročně. Kromě výsledků v jednotlivých předmětech se každý rok hodnotí schopnosti vyjádřené ve školním projektu. Na konci školního roku rozhoduje školní komise o tom, jestli žák postoupí do dalšího ročníku nebo ne.

S absolvováním povinného středního vzdělání žáci obdrží žáci diplom, který je opravňuje přistoupit ke střednímu všeobecnému vzdělání s maturitou nebo ke speciálnímu odbornému vzdělání.

2.1.3.2 Střední škola s maturitou (Bachillerato)

Tato škola plní specifickou funkci přípravou ke studiu na vysoké škole nebo k vyšším odborným profesím. Je uspořádaná do lišících se variant: humanitní vzdělání a společenské vědy, vědy o přírodě a zdravotní vědy, technika a umění. Je to dvouleté studium, které navazuje na střední školu, je poslední etapou středního vzdělávání a je nepovinné. Navštěvují ji žáci od 16 do 18 let.

Učiteli střední školy mohou být jen absolventi vysoké školy s náležitým vzděláním pedagogickým. Každý předmět má mít odpovídajícího učitele. Předměty jsou uspořádány do tří forem: společné, odborné, které jsou vlastní každé variantě a bezpodmínečné volitelné.

Pro vstup na vysokou školu se považuje ukončené úplné střední vzdělání a úspěšná zkouška dospělosti (Bachillerato). Maturitní vysvědčení z kterékoli varianty střední školy otevírá přístup na vysokou školu.

2.1.3.3 Odborná příprava (La Formación profesional)

Specifická odborná příprava je mostem mezi školními centry a povoláním a je uspořádaná podle různých odborností do tzv. modulů. Jednotlivé moduly vytvářejí vlastní, velmi variantní programy přípravy žáků pro širokou škálu profesí. Probíhající odborné moduly, jejichž studiem začíná po ukončení povinné školy, vedou k 2. kvalifikačnímu stupni, který je respektován v rámci Evropského společenství. Odborné moduly probíhající po maturitě povedou ke 3. kvalifikačnímu stupni. Odborné moduly

jsou uspořádány do systému profesních certifikátů, vysvědčení a diplomů mající jak akademickou hodnotu, tak hodnotu na trhu práce.²³

2.1.4 Instituce poskytující vysokoškolské vzdělání

Instituce poskytující vysokoškolské vzdělání můžeme rozdělit na univerzitní a neuniverzitní vzdělání.

2.1.4.1 Univerzitní vzdělání (Enseñanza universitaria)

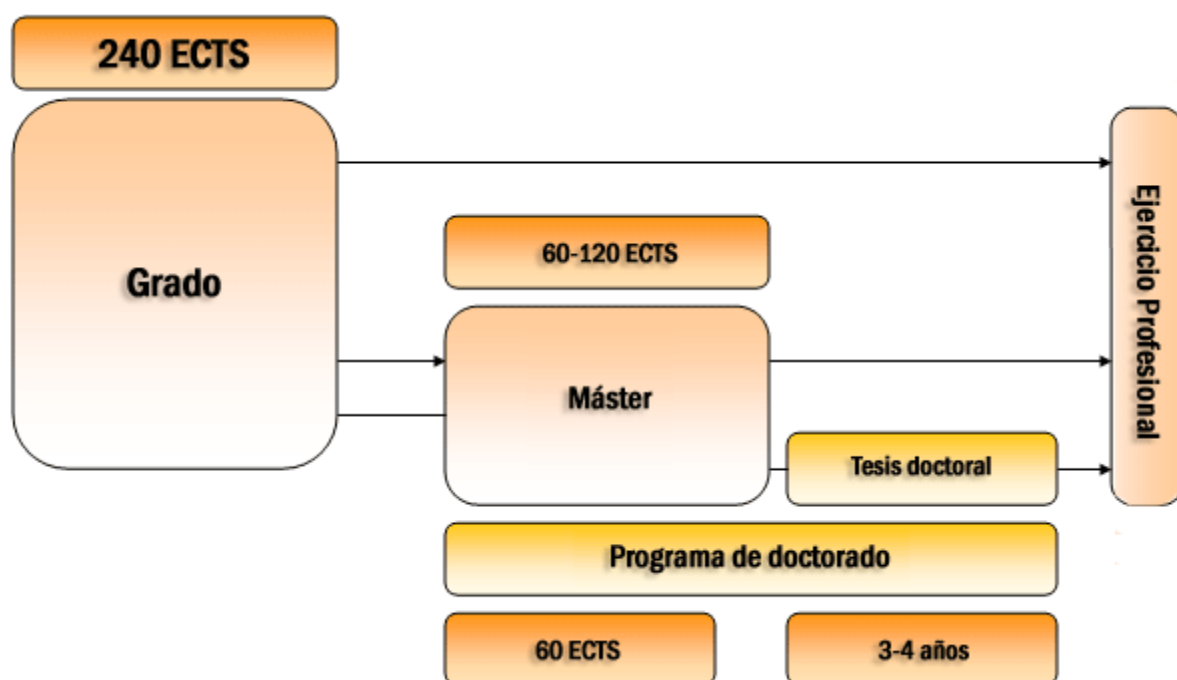
První univerzita založená ve Španělsku byla Salamanca ve 13. Století. Dnes najdeme ve Španělsku jak státní univerzity, soukromé univerzity tak univerzity, které patří katolické církvi. Univerzity nabízejí velké množství studijních oborů (exaktní vědy, sociální vědy, právo, lékařství, technické vědy atd.) Některé univerzity se specializují na technické obory. Vysoké školy technické nabízejí tyto studijní obory: architekturu, inženýrství – letectví, obor stavební, důlní, lodní, obor průmyslu, telekomunikací, agronomie a studium informatiky.

Studium na univerzitních fakultách se diferencuje do tří cyklů. První cyklus je tříletý a je zaměřen na studium základních disciplín a po absolvování získávají studenti titul specializace Diplomado, Ingeniero Técnico nebo Arquitecto Técnico. Druhý cyklus trvá dva roky a v lékařství tři roky a je úzce specializován. Jeho absolvent získá titul Licenciado, Ingeniero nebo Arquitecto podle zaměření, který ho opravňuje k vykonávání odborné praxe. Vysoké školy technické udělují diplom inženýra nebo architekta. Třetím vysokoškolským cyklem je doktorát, který připravuje pro vědeckovýzkumnou práci nebo na povolání vysokoškolského učitele. Podmínkou udělení titulu Doctorado je úspěšné ukončení studia a obhájení doktorské disertace. Požadovanou kvalifikací pro přijetí na vysokou školu je absolutorium střední školy s maturitou (Bachillerato). O studium na vysoké škole se mohou také ucházet absolventi odborné přípravy druhého stupně, kteří jsou držiteli odborných certifikátů. Většina univerzit požaduje úspěšné složení přijímací zkoušky La selectividad.

La selectividad je písemná přijímací zkouška na příslušnou univerzitu. Skládá se ze čtyř nebo pěti obecných předmětů a ostatních předmětů specializovaných. Ze všech

²³ Ministerio de educación, cultura y deporte: El portal de la formación profesional [online]. 2012 [cit. 2012-02-19]. Dostupný z WWW:< <http://www.todofp.es/>>

těchto předmětů vyjde výsledná známka. Zkouška není organizována školami, ale státem. Výsledná známka spolu se známkou z maturity (Bachillerato) slouží k výpočtu finální známky. Univerzity většinou spoléhají na tuto známku a poté již neuskutečňují vlastní přijímací zkoušky. Studenti jsou na vysokou školu přijímáni podle pořadí nejlepších známek.

Obrázek č.1 Organización de la enseñanza universitaria (organizace vysokoškolského studia ve Španělsku), Ministerio de educación, cultura y deporte: El portal de la formación profesional [online]. 2012 [cit. 2012-02-19]. Dostupný z WWW:<<http://www.todofp.es/>>

2.1.4.2 Neuniverzitní vzdělání

Neuniverzitní vzdělání reprezentuje pouze několik specializovaných institucí, které jsou řízeny i příslušnými ministerstvy a rozdělují se na další odborné vzdělávání (Formación profesional de grado superior), vyšší stupeň vzdělávání tělesné výchovy (Enseñanzas deportivas de grado superior), vyšší stupeň vzdělávání ve výtvarnictví (Enseñanzas artísticas superiores), vyšší stupeň profesionální výuky umění a designu (Enseñanzas profesionales de artes plásticas y diseño de grado superior).

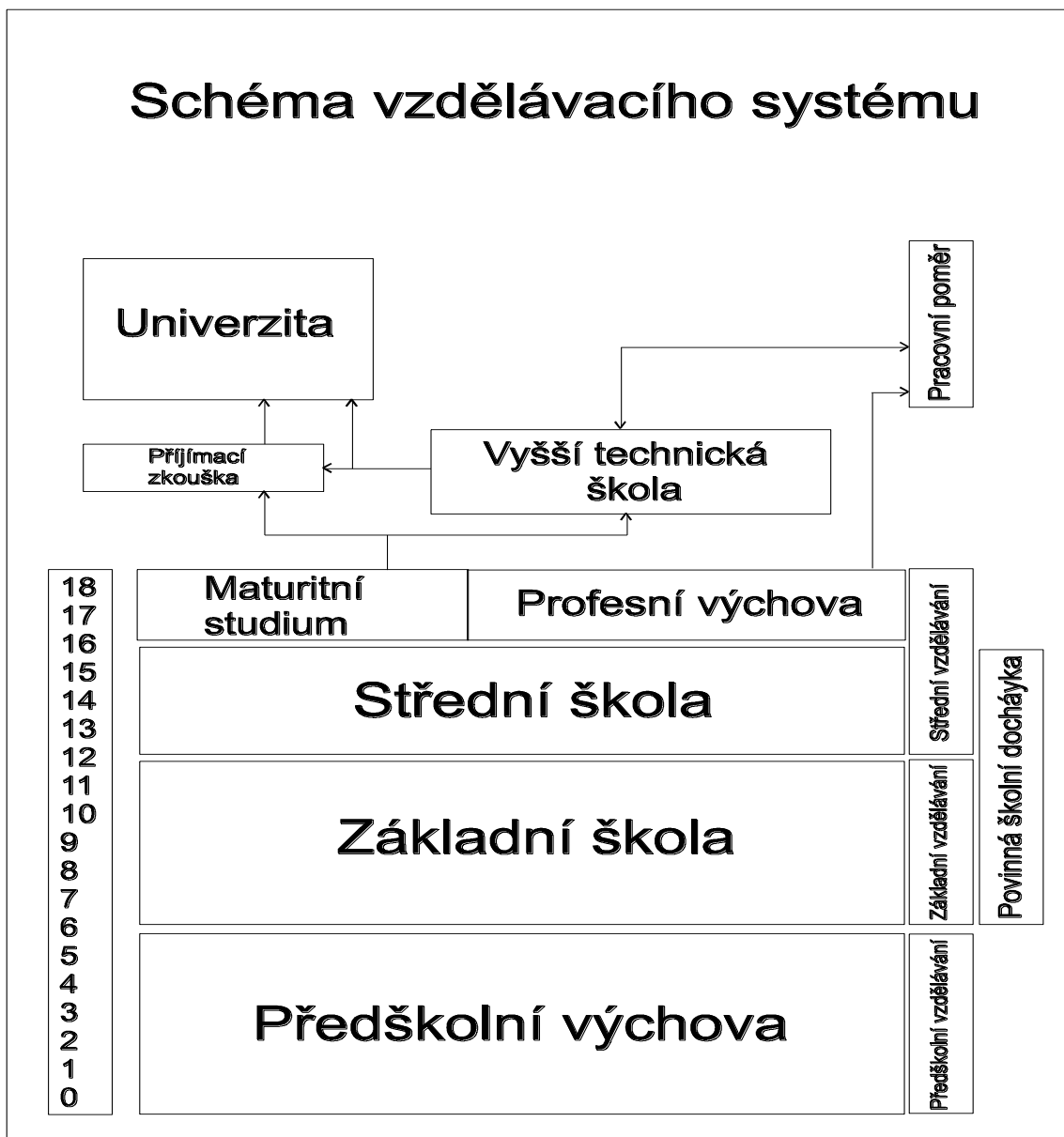
2.1.5 Vzdělávání učitelů

Příprava učitelů základních škol se uskutečňuje na univerzitních školách a je tříletá. Učitelé středních škol se připravují na univerzitních fakultách 1. a 2. cyklu s předpokladem splnění kvalifikačního požadavku, jímž je licenciatura (Licenciado). U učitelů vysokých škol se předpokládá absolutorium 2. cyklu univerzitní fakulty nebo vysoké technické školy a 3. cyklu, tj. doktorátu.

2.1.6 Instituto de Cervantes

Institut pro šíření španělštiny do ostatních zemí vznikl v roce 1991. V současné době existuje velké množství center v Evropě, severní Africe a na středním východě. Institut pořádá kurzy výuky, které končí zkouškou, na jejímž základě student může získat „Diplomas de español como Lengua extranjera“ v několika úrovních. Tento institut také spolupracuje se středními školami po celé Evropě. Z těchto škol se stávají dvoujazyčná gymnázia. Zde se vyučují některé předměty španělsky a institut zajistí pro výuku kvalifikované lektory.

Schéma vzdělávacího systému

Obrázek č.2 Schéma vzdělávacího systému ve Španělsku, Vzdělávací systém ve Španělsku [online]. 2012 [cit. 2012-02-19]. Dostupný z WWW: <kdf.mff.cuni.cz/vyuka/pedagogika/semin_prace/.../spanelsko.doc>.

3 Vzdelávací systém v ČR

Vzdelávací systém v ČR spadá pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT). MŠMT řídí výkon státní správy ve školství, připravuje pro ně legislativní normy a odpovídá za koncepci, stav a rozvoj vzdelávací soustavy jako celku.

Ministerstvo určuje centrální vzdelávací politiku a celkovou strategii, a to tím, že zpracovává a zveřejňuje dlouhodobý záměr vzdelávání a rozvoje výchovně-vzdelávací soustavy, který předkládá ke schválení vládě. Ministerstvo každoročně předkládá vládě výroční zprávu o stavu a rozvoji vzdelávací soustavy. Vychází přitom z výročních zpráv, které zpracovávají kraje a Česká školní inspekce, a z dalších podkladů. Ministerstvo určuje obsah vzdelávání.

3.1 Struktura školského systému

Struktura školského systému v ČR se dělí na preprimární, základní, vyšší sekundární, terciální a další vzdelávání.

3.1.1 Preprimární vzdelávání

Je určeno dětem ve věku od 3 do 6 let. Mohou se ho ale účastnit i děti starší s odkladem povinné školní docházky. Docházka v neprimárním vzdelávání není povinná. Obec je povinna zajistit dítěti, které má v místě obce trvalé bydliště, rok před zahájením povinné školní docházky umístění v mateřské škole. Přednostně jsou přijímány děti v posledním roce povinné školní docházky.

Předškolní vzdelávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdelávání, napomáhá vyrovnávat

nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.²⁴

Ministerstvo školství vydalo v roce 2004 Rámcový vzdělávací program pro předškolní výchovu (dále jen RVP PV). RVP PV je začleněn do vzdělávacích oblastí: Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika (jazyk a řeč, poznávací schopnosti a funkce, představitivost a fantazie, myšlenkové operace a sebepojetí, city, vůle), Dítě a ten druhý, Dítě a společnost a Dítě a svět. Hlavními složkami programu jsou dále spontánní hry a pohybové činnosti dětí, z nichž část se odehrává ve venkovních prostorách mateřské školy, popřípadě na vycházkách či exkursích. Rozvoj osobnosti a socializace rovněž podporují činnosti spojené s literární, uměleckou a mravní výchovou. Všechny činnosti zdůrazňují citové zapojení a podporují ducha účasti. Důležitou součástí režimu je spánek a pobyt venku. Školní vzdělávací program mj. uvádí, jaké přístupy, formy a metody práce škola uplatňuje.²⁵

Učitelé mateřských škol získají kvalifikaci studiem v pedagogických oborech středních škol zakončených maturitní zkouškou, na vyšších odborných školách nebo na pedagogických fakultách vysokých škol.

3.1.2 Základní vzdělávání

Základní vzdělávání zahrnuje primární a nižší sekundární vzdělávání a je povinné. Od roku 1996/1997 činí délka povinné školní docházky i základního vzdělávání 9 let. Základní škola má dva stupně: první stupeň tvoří 1.-5. ročník a druhý stupeň 6.-9.. Žáci, jejichž rodiče o to požádají a kteří vyhoví podmínkám přijímacího řízení, mohou počínaje 6. nebo 8. ročníkem plnit povinnou školní docházku na víceletém gymnáziu, popř. na osmileté konzervatoři.

Úspěšným ukončením povinné školní docházky dosahuje žák stupně základní vzdělání. Vzdělávání je ve veřejných a státních školách je bezplatné. Na závěr základní školy se neskládá žádná zkouška, škola však žákovi vydá výstupní hodnocení o tom, jak

²⁴ Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy: Systém vzdělávání v ČR [online]. 2012 [cit. 2012-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>>.

²⁵ Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy: Systém vzdělávání v ČR [online]. 2012 [cit. 2012-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>>.

žák dosáhl cílů vzdělávání stanovených zákonem. To vydává i v 5., resp. 7. ročníku v případě, že žák přechází na víceleté gymnázium nebo na konzervatoř.

Učitelé základních škol by měli být absolventy vysokých škol a měli by mít magisterské vzdělání. Na prvním stupni základní školy vyučuje třídu jeden učitel s aprobací pro výuku všech předmětů. Na druhém stupni základní školy jsou učitelé předmětově specializováni, obvykle mají aprobaci pro dva předměty.

3.1.3 Vyšší sekundární vzdělávání

Vyšší sekundární vzdělávání se uskutečňuje převážně na středních školách, z nichž část poskytuje všeobecné vzdělávání a část vzdělávání odborné (profesní), vždy s podstatným podílem všeobecné vzdělávací složky. Většina žáků se připravuje ve všeobecných či profesně zaměřených čtyřletých maturitních oborech, které umožňují vstup na terciární úroveň vzdělávání. Menšinovým druhem škol jsou konzervatoře, které poskytují umělecké vzdělávání. Absolventi získávají především vyšší odborné vzdělání v konzervatoři, ale mohou složit i maturitní zkoušku, a dosáhnout tak středního vzdělání s maturitní zkouškou.²⁶

3.1.3.1 Vzdělávání na středních školách

Střední školství zajišťuje vzdělávání a praktickou odbornou přípravu po ukončení povinné školní docházky a před nástupem do zaměstnání. Cílem je rozvíjet vědomosti, dovednosti a hodnoty získané vzděláním základním. Střední školy navštěvují žáci zpravidla od 15 do 18 let. Část středních škol zasahuje svými vzdělávacími programy do povinného vzdělávání.

V závislosti na druhu a délce absolvovaného vzdělávacího programu lze ve střední škole získat:

- a) střední vzdělání s maturitní zkouškou. Programy jsou různé délky: čtyři roky studia po ukončení základního vzdělání, šest nebo osm let studia na víceletém gymnáziu
- b) střední vzdělání s výučním listem – po 2-3 letech vyššího sekundárního vzdělávání
- c) střední vzdělání (1-2 roky)

²⁶ Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy: Systém vzdělávání v ČR [online]. 2012 [cit. 2012-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>>.

Jedno až dvouleté obory poskytující střední vzdělání spadají zčásti do oblasti speciálního vzdělávání, jde o obory praktické školy, určené žákům s těžším mentálním postižením. Další obory jsou určeny žákům, kteří nedokončili úspěšně základní školu, připravují na méně náročná povolání.

Předpokladem pro přijetí na střední školu je absolvování povinné školní docházky a splnění podmínek přijímacího řízení, jehož obsahem může být přijímací nebo talentová zkouška.

Rámcové vzdělávací programy (RVP) stanovují obsah vzdělávání a rámcový učební plán, klíčové kompetence absolventů, podmínky vzdělávání aj., důraz je kladen na výstupy vzdělávání. Na základě RVP a platné legislativy vytvářejí školy školní vzdělávací programy (ŠVP).²⁷

Učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů na druhém stupni základních škol a na středních školách měli by mít magisterské vzdělání. Kvalifikaci získávají většinou studiem ve tříletém bakalářském a navazujícím dvouletém magisterském programu; obvyklá je dvouoborová aprobace.

3.1.3.2 Vzdělávání v konzervatořích

Konzervatoře poskytují všeobecné vzdělávání a připravují žáky na výkon náročných uměleckých činností v oborech hudba, tanec, zpěv a hudebně dramatické umění. Absolventi konzervatoře zpravidla získávají vyšší odborné vzdělání v konzervatoři, které jim umožňuje studium v uměleckých oborech vysokých škol. Mohou také složit maturitní zkoušku, která je předpokladem studia ve všech oborech terciárního vzdělávání.

Šestileté obory přijímají žáky, kteří ukončili povinnou školní docházku, příp. úspěšně ukončili základní vzdělávání před jejím ukončením. Do osmiletého oboru tanec se přijímají žáci, kteří úspěšně ukončili 5. ročník základní školy. Přijímací řízení se koná formou talentové zkoušky. Uchazeč, který nebyl přijat, má možnost podat přihlášku ještě na střední školu.²⁸

²⁷ Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy: Systém vzdělávání v ČR [online]. 2012 [cit. 2012-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>>.

²⁸ Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy: Systém vzdělávání v ČR [online]. 2012 [cit. 2012-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>>.

Učitelé všeobecných předmětů mají stejnou kvalifikaci jako učitelé na středních školách. Učitelé uměleckých předmětů získávají umělecké vzdělání.

3.1.4 Postsekundární neterciální vzdělávání

Jako postsekundární vzdělávání se v České republice chápou některé programy poskytující stupeň vzdělání podle školského zákona a některé další druhy vzdělávání určené absolventům středních škol, které mají charakter doplňujícího, rekvalifikačního vzdělávání.²⁹

3.1.5 Terciální vzdělávání

Terciální vzdělávání poskytují vyšší odborné školy a vysoké školy.

3.1.5.1 Vyšší odborné vzdělávání

Od roku 1995 jsou běžnou součástí vzdělávacího systému. Pokrývají kvalifikační potřeby mezi středním a vysokoškolským vzděláním. Vzdělávací programy mají v denní formě vzdělávání délku 3 roky. Absolventi získají vyšší odborné vzdělání. Ke studiu se mohou hlásit uchazeči, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou. V rámci přijímacího řízení rozhoduje o konání přijímací zkoušky.

Učitelé vyšších odborných škol mohou působit jako učitelé všeobecně vzdělávacích nebo odborných předmětů nebo učitelé praktického vyučování a odborné praxe. Jejich kvalifikační předpoklady jsou obdobné kvalifikačním předpokladům učitelů středních škol, nemají však předepsáno pedagogické vzdělání.³⁰

3.1.5.2 Vysokoškolské vzdělávání

Vysoké školy se člení na dva typy: univerzity, které poskytují všechny typy studijních programů jako je bakalářský, magisterský nebo inženýrský a doktorský a neuniverzity, které poskytují převážně jen programy bakalářské a není prováděn výzkum. Absolvováním bakalářského programu, který zpravidla trvá 3 roky, získává

²⁹ Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy: Systém vzdělávání v ČR [online]. 2012 [cit. 2012-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>>.

³⁰ Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy: Systém vzdělávání v ČR [online]. 2012 [cit. 2012-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>>.

absolvent titul Bakalář (Bc.). Absolvováním navazujícího magisterského nebo inženýrského programu získává absolvent titul Magistr nebo Inženýr dle studijního oboru. Doktorský studijní program může následovat po ukončení magisterského nebo inženýrského a je zaměřen na vědecké bádání a samostatnou tvůrčí činnost v oblasti výzkumu a vývoje. Výjimku tvoří studium medicíny, které je na šest let a absolvent získá titul MuDr. a studium práva, které je na pět let a absolvent získá titul Mgr. Absolventi magisterských oborů mohou skládat tzv. Rigorózní zkoušku. Rigorózní zkouška je státní zkouška při vysokoškolském studiu. Po úspěšném složení zkoušky získává absolvent titul PhDr.

Vysoká škola uskutečňuje akreditované studijní programy a programy celoživotního vzdělávání. Studijní program podléhá akreditaci, kterou uděluje ministerstvo na základě stanoviska Akreditační komise zřízené vládou. Studijní program zpracovává a předkládá k akreditaci vysoká škola, popř. instituce, která ho chce ve spolupráci s vysokou školou uskutečňovat. Je určen typem (bakalářský, magisterský, doktorský) a formou studia (prezenční, distanční nebo jejich kombinace). Součástí studijního programu je dále zpravidla jeho členění na obory.

Na vysokých školách se uplatňuje přes 150 kmenových studijních oborů. Třídění kmenových oborů odpovídá v podstatě tradičnímu třídění vědních oborů, např. na humanitní vědy, společenské vědy, přírodní vědy, lékařské vědy, pedagogické vědy a učitelství, matematické vědy, informatiku, technické vědy, ekonomické vědy, zemědělské vědy, vojenské a policejní vědy, umění a architekturu, tělesnou výchovu a sport.

Minimální podmínkou pro přijetí na vysokou školu je ukončené střední vzdělání s maturitní zkouškou. Přijetí k magisterskému studiu navazujícímu na bakalářské je podmíněno řádným ukončením bakalářského studijního programu, přijetí k doktorskému studiu je podmíněno řádným ukončením magisterského studijního programu.

Na vysokých školách plní funkci učitelů akademičtí pracovníci. Akademickými pracovníky jsou zaměstnanci vysoké školy, kteří vykonávají jak pedagogickou, tak vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost: profesori, docenti, odborní asistenti, asistenti, lektoři a vědečtí, výzkumní a vývojoví pracovníci.

Mohou se na ní podílet i další odborníci, kteří nejsou zaměstnanci vysoké školy. Vnitřní předpis vysoké školy stanoví postavení hostujících profesorů.³¹

3.1.6 Další vzdělávání

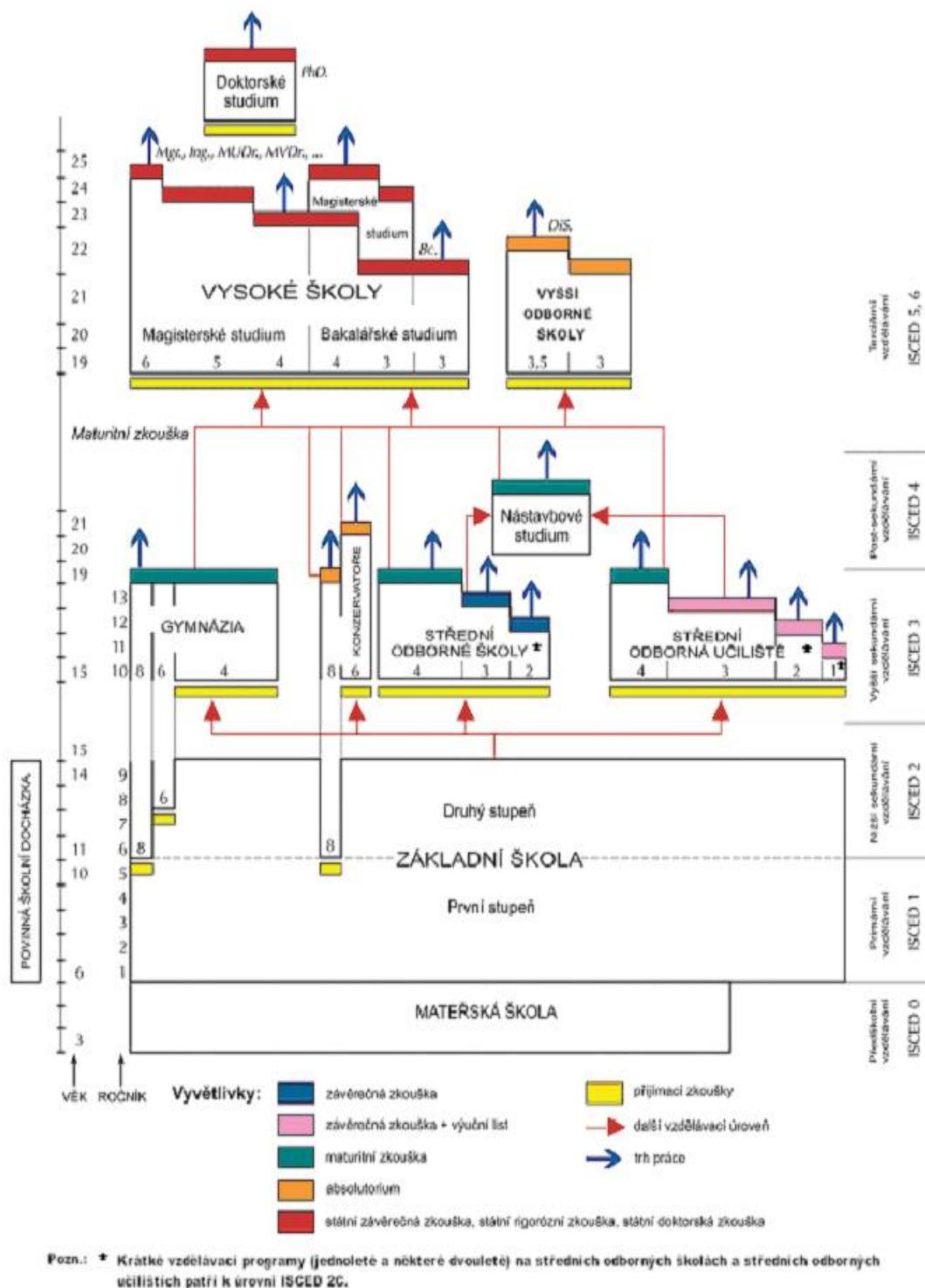
V současné době se další vzdělávání uskutečňuje v oblastech:

- všeobecného vzdělávání pro nepatrnou menšinu těch, kteří ho nenabýli v počátečním vzdělávání, v přípravných kursech k přijímacím zkouškám na střední a vysoké školy a v jazykovém vzdělávání;
- dalšího odborného vzdělávání a přípravy (získání, rozšíření či doplnění kvalifikace, rekvalifikace, v některých povoláních povinné pravidelné aktualizování vědomostí a dovedností);
- občanského/zájmového vzdělávání (v naší zemi tradičního), které má obecně kultivační charakter a uspokojuje zájmy občanů, např. v oblasti politiky, dějin, kultury apod.

Další vzdělávání a odbornou přípravu zajišťují školy včetně škol vysokých, zaměstnavatelé, orgány veřejné správy a samosprávy a jejich vzdělávací instituce, nestátní neziskové organizace včetně profesních a komerčních subjekty.³²

³¹ Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy: Systém vzdělávání v ČR [online]. 2012 [cit. 2012-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>>.

³² Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy: Systém vzdělávání v ČR [online]. 2012 [cit. 2012-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>>.

Obrázek č.3 Schéma vzdělávací soustavy v ČR, Národní ústav odborného v zdělávání [online]. 2012 [cit. 2012-02-19]. Dostupný z WWW:< <http://www.nuov.cz/schema-vzdelavaci-soustavy>>.

4 Porovnání vzdělávání v ČR a ve Španělsku

4.1 Porovnání vzdělávacích systémů

4.1.1 Porovnání předškolního vzdělání

Předškolní vzdělání je v obou zemích nepovinné a bezplatné. Mateřské školy děti navštěvují mezi 4 až 6 rokem. Co se týká rozvoje osobnosti a vyučovaných témat jako jsou například tělesná výchova, komunikace, základní pravidla chování atd. tak postupují obě země stejně. Na rozdíl od ČR se ve Španělsku klade důraz na vyučování regionálních jazyků. V obou zemích existují žáci, kteří před povinnou školní docházkou nenavštěvují mateřské školy. V tom můžeme vidět zásadní problém následného začlenění se do kolektivu. Jak ve Španělsku, tak v ČR se také můžeme setkat s církevními školami. Samozřejmě v ČR je o ně mnohem menší zájem než ve Španělsku.

4.1.2 Porovnání základního vzdělání

Základní vzdělání se již v obou zemích liší. Ve Španělsku trvá od 6 do 12 let a organizuje se ve třech cyklech a v ČR od 6 do 15 let a organizuje se ve dvou cyklech. Dva cykly v ČR jsou děleny na první stupeň (1. – 5. ročník) a druhý stupeň (6. – 9. ročník). Tři cykly ve Španělsku jsou děleny na počáteční cyklus (1. – 2. ročník), střední cyklus (3. – 5. ročník) a vyšší cyklus (6. – 8. ročník).

V obou případech je základní vzdělání povinné. Náplň výuky základního vzdělání se příliš neliší, až na výuku náboženství nebo mravní výchovu ve Španělsku. Pro postup do dalších cyklů ve Španělsku jsou dána určitá pravidla, naproti tomu v ČR nejsou dána žádná pravidla na postup mezi cykly, pouze závěrečné hodnocení z předchozího ročníku, které musí být splněno podle určitých pravidel. Po ukončení základní školy se ve Španělsku skládá ústí a písemná závěrečná zkouška a žák získává titul absolventa základní školy. Na rozdíl od ČR, kde se na konci základní školy žádná zkouška nekoná, ale škola vydá žákovi výstupná hodnocení o dosažených cílech. Povinná školní

docházka v ČR končí základní školou, ale ve Španělsku tomu tak není. Povinná školní docházka končí až střední školou. V ČR tedy základní škola končí kolem věku 15 ti let a ve Španělsku kolem 12 ti let. V tomto je docela zásadní rozdíl mezi oběma zeměmi. To co je v české republice považováno za základní vzdělání tvoří ve Španělsku část vzdělání středního, které je ovšem také povinné.

4.1.3 Porovnání středního vzdělání

Ve Španělsku se neskládají přijímací zkoušky na střední školu. Pro přijetí slouží úspěšné absolvování základní školy s následnou závěrečnou zkouškou. V ČR se musí skládat přijímací zkoušky na určitou střední školu. Přijímací zkoušky se liší a záleží na specializaci střední školy. Náplň výuky na střední škole ve Španělsku je podobná jako na základní škole. Střední škola ve Španělsku je povinná od 12 do 16 let a má dva cykly a v ČR je nepovinná od 15 do 18 let. Z toho tedy vyplývá, že nepovinná školní docházka v obou zemích nastává ve věku 15 až 16 let. Po povinné školní docházce ve Španělsku studenti mohou pokračovat ve studiu na střední škole s maturitou (Bachillerato) nebo ve studiu odborné přípravy (La formación profesional). Střední škola s maturitou je přípravou na vysokou školu. Je to dvouleté studium, které navazuje na střední školu. V ČR si po základní škole mohou vybrat mezi vzděláním na středních školách a vzděláváním v konzervatořích. Vzdělání na středních školách můžeme rozdělit na střední vzdělávání s maturitní zkouškou (ve Španělsku Bachillerato), střední vzdělání s výučním listem což by mohlo odpovídat odborné přípravě ve Španělsku. V ČR se liší střední vzdělávání s maturitní zkouškou od střední školy ve Španělsku také tím, že programy středních škol v ČR jsou různé délky a to čtyři roky studia po ukončení základního vzdělání a šest nebo osm let studia na víceletém gymnáziu. Ukončení střední školy je v obou zemích závěrečná zkouška tj. maturita. Ve Španělsku tato zkouška otevírá přístup na vysokou školu, i když v posledních letech studenti musí konat tzv. přijímací zkoušku La selectividad, která se dá srovnat se SCIO testy u nás v ČR. Tyto zkoušky nejsou organizovány školami, ale státem. Na rozdíl od Španělska maturitní zkouška neotvírá přístup na vysokou školu, ale je spíše minimální podmínkou pro přijetí.

Zde bych viděla problém v neprobíhajících přijímacích zkouškách na střední školu s maturitou ve Španělsku. Samozřejmě je také důležitý výstup ze střední povinné školy, ale jak už víme tak tato škola je pouze všeobecná a proto je hodnocení pouze všeobecné. To, že se na střední školy konají přijímací zkoušky, to určité školy dělá prestižní a jiné ne. Každá střední škola si může určit jakou skupinu jedinců chce do své školy přijmou a tím se může vyhnout určitým vědomostním rozdílů u studentů.

4.1.4 Porovnání vysokoškolského vzdělání

Vysokoškolské vzdělání můžeme rozdělit na univerzitní a neuniverzitní. Neuniverzitní vysoké školy, jsou ty školy, kde se neprovádí výzkum. Neuniverzitní vzdělání jsou v ČR např. vyšší odborné školy, kde absolventi mohou získat titul DiS. (Diplomovaný specialista). Vyšší odborné školy můžeme srovnat např. s dalším odborným vzděláváním ve Španělsku (Formación profesional de grado superior) nebo s vyššími stupni vzdělávání v různých oborech. Na vysokých školách v ČR tak ve Španělsku si absolventi mohou volit z množství různých oborů. Studium na obou školách se diferencuje do tří cyklů. Po absolvování jednotlivých cyklů absolventi obdrží příslušný titul. V obou zemích se tedy vysoké školství příliš neliší.

4.2 Ukončení středního a vysokého vzdělávání v ČR a ve Španělsku a jazykové kompetence

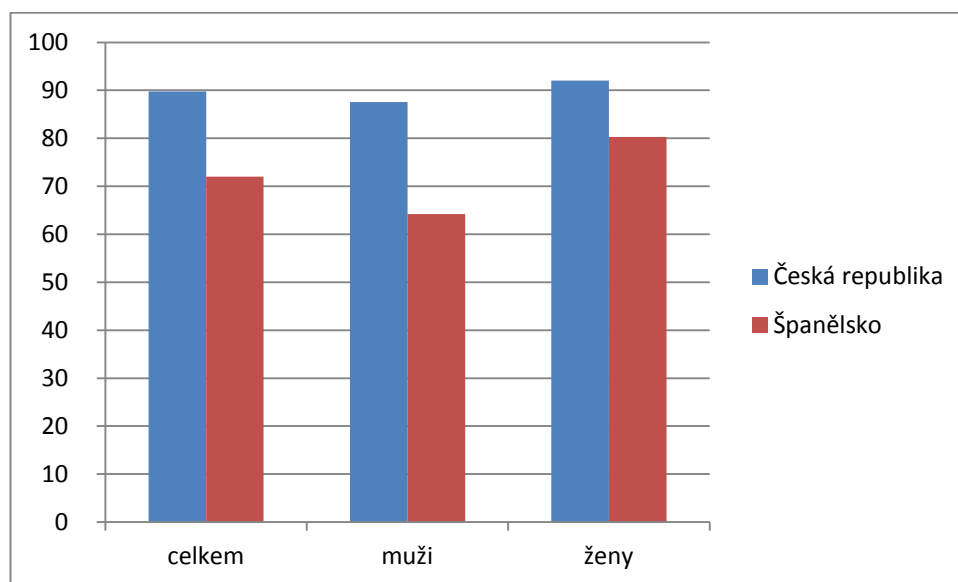
4.2.1 Počet osob s ukončeným středním vzděláním v ČR a ve Španělsku (1995 – 2006)

Ve většině zemí Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD) dokončuje středoškolské vzdělání více žen než mužů. A je tomu také ve Španělsku a v ČR. Na grafu č. 1 můžeme vidět procentuální počet osob s dokončeným středním vzděláním v ČR a ve Španělsku. Můžeme vidět, že v obou zemích převládají jako absolventi ženy. Rozdíly v dosaženém vzdělání mezi muži a ženami nejsou v jednotlivých zemích stejné. Historicky muži dosahovali vyšší úrovně vzdělání než ženy. Ženy neměly takové možnosti přístupu ke vzdělávání. Ženy obvykle patřily mezi ty, kteří byly v populaci s vyšší úrovní vzdělání velice málo zastoupeny. Mezi mladou

generací jsou však v této oblasti veliké rozdíly a situace žen v mladé generaci se prakticky obrátila. V České republice je míra dokončení vyššího sekundárního vzdělání v případě žen o 4 procentní body vyšší než u mužů. Rozdíl více než 10 procentních bodů ve prospěch žen vykazuje Španělsko.

V celkovém porovnání na grafu č.1 vidíme, že ČR má 90 procent osob s ukončeným vyšším středním vzděláním, oproti Španělsku, které má přibližně o 20 procent méně. Podobně to můžeme vidět i v porovnání mužů a žen.

Dosažení vyššího sekundárního vzdělání se sice stává normou ve většině zemí OECD, ale obsahy konkrétních vzdělávacích programů se v jednotlivých zemích liší v závislosti na typu vzdělání nebo profesi, pro které je daný program určen.

Graf č.1 Počet osob s ukončeným středním vzděláním v období 1995 – 2006 v procentech. Zdroj: <http://www.oecd.org/document/9/0,3746,en_2649_39263238_41266761_1_1_1_1,00.html>

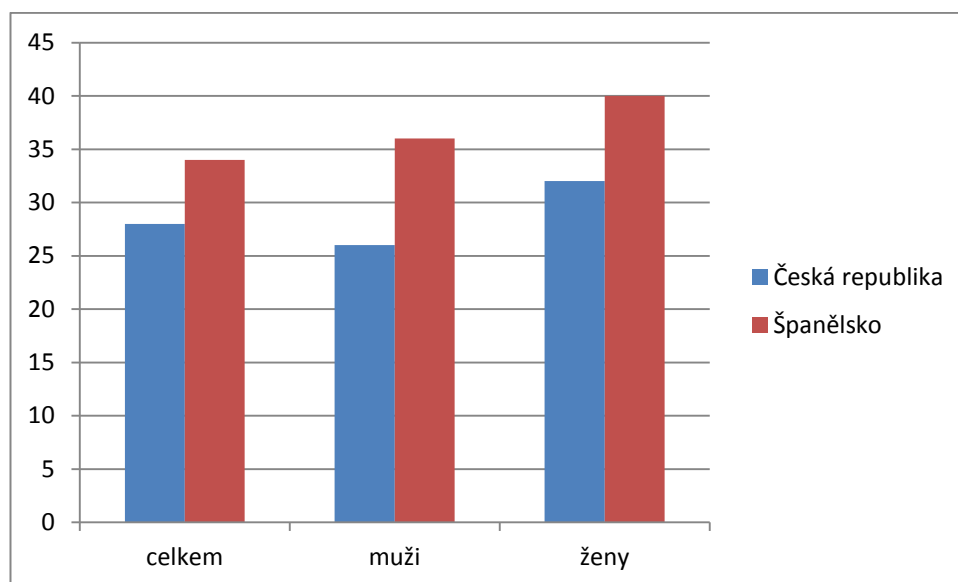
Vyšší sekundární vzdělání poskytuje jednak základ pro další vzdělávání, jednak je jedním ze základních předpokladů pro přímý vstup na trh práce. Ačkoli mnoho zemí OECD umožňuje studentům opustit vzdělávací systém před dosažením vyššího sekundárního vzdělání, mladí lidé v zemích OECD, kteří opouští vzdělávací systém před dosažením této úrovně vzdělání, bývají postaveni před velké problémy a rizika při vstupu na pracovní trh. Vysoká míra graduace studia na vyšší sekundární úrovni ale automaticky nezaručuje, že vzdělávací systém poskytuje studentům adekvátní znalosti a

dovednosti požadované na pracovním trhu, protože tato míra charakterizuje pouze kvantitu, a nikoli kvalitu.

4.2.2 Počet osob s ukončeným terciálním vzděláním v ČR a ve Španělsku (2006)

Terciální sektor vzdělávání se dělí na vzdělávání vysokoškolské a vyšší odborné. Vysokoškolské vzdělávání poskytují vysoké školy, a to na úrovni mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED 5A (bakalářské a magisterské studium) a 6 (doktorské studium), vyšší odborné vzdělávání organizují vyšší odborné školy na úrovni ISCED 5B. Mezi vyšší odborné vzdělávání se také řadí konzervatoře.

Na grafu č. 2 můžeme vidět rozdíly v úspěšnosti absolvování terciálního vzdělání. V celkovém počtu absolventů je na tom lépe Španělsko. Španělsko dosahuje téměř 35 procent absolventů a ČR kolem 28 procent. Co se týče mužů a žen, kteří dokončili vysokoškolské vzdělání je na tom také Španělsko lépe.

Graf č.2 Počet osob s ukončeným terciálním vzděláním v období 2006 v procentech. Zdroj: <http://www.oecd.org/document/9/0,3746,en_2649_39263238_41266761_1_1_1_1,00.html>

Příčiny nedokončení studia terciárního vzdělávání mohou být různé; studenti mohou zjistit, že si vybrali špatný obor, mohou být zklamáni standardní nabídkou vzdělávacích institucí nebo naleznou atraktivní zaměstnání před ukončením studia. Studenti také mohou zjistit, že vzdělávací systém neodpovídá potřebám trhu práce, nebo že délka programu je delší, než je doba, kterou si mohou dovolit být mimo pracovní trh.

4.2.2 Jazykové kompetence v ČR a ve Španělsku

Evropská komise pro průzkum Eurobarometr (série průzkumu veřejného mínění) provedla dva výzkumné projekty. Projekt jazykových znalostí evropanů a jejich postoje k jazykům. Průzkumy byly provedeny v letech 2001 a 2006. Průzkum v roce 2006 zahrnoval i nové země, které přistoupily do EU v roce 2004. Průzkum ukazuje mnoho zajímavých výsledků. Průzkum ukázal, že nejoblíbenější druhé jazyky jsou angličtina, francouzština, němčina dále pak španělština a ruština. Obecně platí, že menší členské státy s větším počtem státních jazyků dosahují vyšší úrovně znalosti jazyků. Šest členských států mělo v roce 2006 většinu obyvatelstva, které ovládá pouze jeden jazyk. Jedním z nich je Španělsko s 56 procenty obyvatel, kteří mluví pouze mateřským jazykem případně jazykem regionálním. Co se týká ČR, nebyly provedeny žádné výzkumy.

Můžeme se na tento problém podívat z hlediska praxe. ČR patří mezi menší státy v EU. V dnešní době je zájem o studium jazyků veliký vzhledem k možnostem uplatnění se v zahraničí. Mezi druhý nejoblíbenější jazyk v ČR patří angličtina a poté další jako je například němčina a španělština. Troufla bych si říci, že v dnešní době je úroveň anglického jazyka v ČR poměrně vysoká. Obyvatelé ČR se denně setkávají s angličtinou. Např. v médiích, na internetu, ve filmech atd. Jsme neustále obklopeni tímto jazykem. V dnešní době je poměrně vysoká úroveň angličtiny na středních státních školách. Děti dokončují střední vzdělání s úrovní anglického jazyka B2 (First certificate) což odpovídá společnému evropskému referenčnímu rámci pro jazyky.

Ve Španělsku se děti začínají učit druhý cizí jazyk na střední škole, která ale věkově odpovídá druhému stupni na základní škole v ČR a je také povinná. Úroveň jazyka ale není zdaleka na tak dobré úrovni jako v ČR. Na druhý jazyk se neklade tak veliký důraz, tak jako například na regionální jazyk, který je na školách také vyučován.

Španělsko je velký stát, který má v podstatě velké množství možností. Španělsko je od ostatních jazyků velmi izolované a v tom bych viděla velký problém. Studenti ani občané tedy nemají moc velký přístup a nejsou ovlivňovány cizím jazykem.

5 Závěr

Španělský a český vzdělávací systém mají spíše společné než odlišné stránky. Musíme přihlížet a brát zřetel na rozdílný historický vývoj vzdělávacích systémů. Český systém je značně ovlivněn vývojem v době totality. Proto opatření, která ve Španělsku fungují již nějakou dobu, jsou u nás zaváděna se zpožděním. Takový vývoj je ale vzhledem k historické situaci přirozený. Cílem této bakalářské práce bylo představit vzdělávací politiku EU a porovnat vzdělávací systémy v České republice a ve Španělsku. Evropská vzdělávací politika se vyvíjela paralelně s Boloňským a Kodaňským procesem. Původně ale vznikla pouze jako podpůrný prostředek pro integraci evropských trhů. V dnešní době ale stimuluje národní školské systémy k reformám a státy k navyšování investic do vzdělávání.

Dvě různá školství jsou založena na různých principech. Ve Španělsku jsou žáci již od základních škol vedeni k samostatnému uvažování, učí se argumentovat a obhajovat. Naopak české školství je známo důrazem na důkladné znalosti. Co se týká předškolního, základního a středního nižšího vzdělávání není mezi vzdělávacími systémy v obou zemích až tak veliký rozdíl, až na zájem o studia na církevních školách ve Španělsku. V dnešní době již o církevní školy není až tak velký zájem jako v dobách minulých, ale v porovnání s Českou republikou je stále vysoký, což je dáno také historickým vývojem. V obou zemích končí povinná školní docházka v podobném věku dětí a to je v 15 – 16 let a její náplň se tolik neliší. Dle mého názoru v základním vzdělávání, není až tak důležité do kolika cyklů je studium rozděleno a jaké jsou tam nepatrné rozdíly, ale spíše to, že je povinné. Ve vyšším středním vzdělávání jsou také nepatrné rozdíly, ale opět v obou zemích se skládá tzv. zkouška dospělosti. Střední nepovinné vzdělávání se liší v obou zemích délkou studia. Vysoké neboli terciální vzdělávání je skoro totožné. Doba vystudovaných cyklů se zcela shoduje. Možné dosažené tituly jsou také zcela totožné. Rozdíl v českém s španělským vzdělávacím systémem je v tom, že ve Španělsku se provádějí závěrečné zkoušky vždy po ukončení určitého stupně vzdělání a v České republice se provádějí přijímací zkoušky, pro možný postup do dalšího stupně vzdělání. Toto platí v rámci základního a středního vzdělávání.

Ve vysokoškolském vzdělávání se jak v České republice, tak ve Španělsku zpravidla konají přijímací zkoušky.

Co se týká porovnání výstupu studentů s ukončeným středním vzděláním, je na tom Česká republika podstatně lépe. Ale když se zaměříme na výstup studentů s ukončeným vysokoškolským vzděláním, je na tom naopak lépe Španělsko. Tyto výsledky zcela neodpovídají kvalitě, ale spíše kvantitě. V podstatě nevíme v jaké z porovnávaných zemí je střední nebo vysokoškolské vzdělání kvalitnější. Ve Španělsku se například můžeme setkat s velkým zázemím univerzit, které v České republice nenajdeme. Ale naopak v České republice, je jak už bylo zmíněno výše, kladen důraz na důkladné znalosti, což ve Španělsku není. Co se týká jazykových kompetencí, jak studentů, tak obyvatelstva, lépe je na tom zaručeně Česká republika vzhledem k velkému vlivu ostatních států a jejich jazyků. V tomto je Španělsko zcela izolované a proto také studenti ve Španělsku nemají tak velkou jazykovou vybavenost jako studenti v České republice. V celkovém srovnání lze říci, že v posledních letech jak v České republice, tak ve Španělsku se vzdělávání zkvalitňuje a narůst absolventů stoupá.

Přínos této práce lze spatřit ve sběru dat ze dvou různých jazykových prostředí a v nástinu dvou různých školských kompetencí a jejich následném srovnání. Práce měla pro mě osobní význam v tom, že jsem završila snahu o poznání vzdělávacích systémů z pohledu učitelky cizího jazyka. Tato práce představuje další část stavebnice, kterou vzdělávací soustava bezpochyby je.

6 Seznam literatury

6.1 Bibliografie

BRDEK, Miroslav; VYCHOVÁ, H.: *Evropská vzdělávací politika*. Praha, Aspi, 2004, ISBN 80-86395-96-0.

KINDL, Daniel.: Inicativy evropské komise v oblasti vzdělávání a elektronického učení. Praha: Národní knihovna ČR, 2003 s. 10, ISSN 1214-0678

NEZVALOVÁ, D.: *Vzdělávací systémy ve vyspělých zemích*. UP Olomouc 1998. ISBN 80-7067-796-1

PRŮCHA, Jan.: *Vzdělávání a školství ve světě, základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Praha, Portál 1999. ISBN 80-7178-290-4

VÁŇOVÁ, Miroslava a kol.: *Vzdělávací systémy ve vyspělých evropských zemích*, Univerzita Karlova, Praha: Karolinum 1994. 66 s ISBN 380-52-94

6.2 Internetové zdroje

Bologna process : Towards the european higher education ares [online]. 2007 [cit. 2012-02-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.bologna.msmt.cz/?id=BolognaProcess>>.

Directorate for education [online], 2012. Dostupný z WWW: <http://www.oecd.org/document/9/0,3746,en_2649_39263238_41266761_1_1_1_1,00.html>.

European commission [online], 2012. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/languages/languages-of-europe/language-competence_en.htm>.

EUR-Lex přístup k právu Evropské Unie [online]. 1957 [cit. 2012-02-12]. Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>>.

EUR-Lex přístup k právu Evropské Unie [online]. 1999 [cit. 2012-02-13]. Amsterodamská smlouva. Dostupné z WWW: <<http://eurlex.europa.eu/cs/treaties/index.htm#founding>>.

Euroskop : Bílé knihy EU , Bílá kniha o vzdělání a odborném výcviku [online]. 2010 [cit. 2012-02-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/200/322/clanek/bile-knihy/>>.

Evropská společenství. [Http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva_o_es.pdf](http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva_o_es.pdf)
[online]. 1958. c1997 , 2008[cit. 2012-02-13]. Smlouva o založení Evropského
hospodářského společenství. Česky. Dostupný z
WWW:<http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva_o_es.pdf>.

Evropská společenství. Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství
[online]. 2008[cit. 2012-02-13]. Dostupný z
WWW:<http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva_o_es.pdf>.

Evropský parlament [online]. 2004 [cit. 2012-02-17]. Dostupný z WWW:
<<http://www.evropskyparlament.cz/view/cs/homepage.html>>.

EurActiv: Celoživotní vzdělávání [online]. [cit. 2012-02-18]. Dostupný z WWW: <
<http://www.euractiv.cz/vzdelavani0/link-dossier/celozivotni-vzdelavani>>.

EURYDICE : The information network on education in Europa [online]. Brussels :
EURYDICE European Unit. [cit. 2012-02-18]. Dostupný z WWW:
<<http://www.eurydice.org/>>.

EurActiv: Vzdělávací programy EU [online]. 2012[cit. 2012-02-18]. Dostupný z
WWW: < <http://www.euractiv.cz/vzdelavani0/link-dossier/vzdelavaci-programy-eu> >.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. 2006 [cit. 2012-02-12].
Evropská spolupráce ve vzdělávání a strategický rámec ET2020. Dostupné z WWW: <
<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/evropska-spoluprace-ve-vzdelavani>>.

Ministerio de educación, cultura y deporte: Educación infantil [online]. [cit. 2012-02-
18] Dostupný z WWW: <<http://www.educacion.gob.es/educacion/que-estudiar-y-donde/educacion-infantil.html>>.

Ministerio de educación, cultura y deporte: El portal de la formación profesional
[online]. 2012 [cit. 2012-02-19]. Dostupný z WWW:< <http://www.todofp.es/>>.

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy: Systém vzdělávání v ČR [online]. 2012
[cit. 2012-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>>.

Národní ústav odborného vzdělávání: Historie vzdělávání v EU [online]. 2004 [cit.
2012-2-20] Dostupný z WWW: <<http://www.nuov.cz/historie-vzdelavani-v-eu>>.

Rada Evropské unie [online]. 2004-[cit. 2012-02-17]. Dostupný z WWW:
<<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=416&lang=cs>>.

URBAN, Luděk. Lisabonská strategie. In Evropská komise [online]. 2000 [cit. 2012-02-13]. Dostupné z WWW:

<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art2377_cs.htm>.

Vzdělávací politika EU a srovnání trendů vzdělávacího systému ČR se zeměmi EU[online]. [cit. 2012-02-16]. Dostupný z WWW:

<<http://old.paidagogos.net/15/2.html>>.

7 Seznam obrázků a grafů

7.1 Seznam obrázků

Obr. 1 Organización de la enseñanza universitaria (organizace vysokoškolského studia ve Španělsku	24
Obr. 2 Systém vzdělávacího systému ve Španělsku	32
Obr. 3 Schéma vzdělávací soustavy v ČR.....	35

7.2 Seznam grafů

Graf č.1 Počet osob s ukončeným středním vzděláním v období 1995 – 2006 v procentech	48
Graf č.2 Počet osob s ukončeným terciálním vzděláním v období 2006 v procentech	49

8 Přílohy

Příloha A

Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií

Základní cíl strategického směru:

Zkvalitnění výuky cizích jazyků a rozvoj počítačové gramotnosti

1 Výuka cizích jazyků ve školách

Vyhodnocení dosaženého stavu

Specifickým problémem české společnosti je zejména nízká úroveň zvládnutí cizích jazyků. Hlavní bariérou je nedostatek kvalitních učitelů a lektorů a někdy zastaralé metody výuky, jež nerozvíjejí všechny aspekty jazykového vzdělávání.

V říjnu 2004 skončil celonárodní projekt *JAME* určený kvalifikovaným učitelům bez příslušné způsobilosti k výuce cizích jazyků.

V říjnu 2005 byl zahájen NP *Rozvoj specifických kompetencí pedagogických a odborných pracovníků ve školství za účelem zkvalitňování vzdělávání na ZŠ, SŠ a VOŠ - Brána jazyků*³³ (<http://www.nidv.cz/cs/projekty/projekty-esf/narodni-projekt-brana-jazyku.ep>). Pravidla pro čerpání finančních prostředků z ESF nedovolují poskytování podpory žákům a učitelům 1. stupně ZŠ, byl tedy připraven na období 2006 – 2008 rozvojový program pro učitele 1. stupně ZŠ, MŠ a ZUŠ – *MEJA (Rozvojový program metodické a jazykové přípravy pro učitele 1. stupně ZŠ bez odborné kvalifikace pro výuku cizích jazyků a jazyková příprava pro učitele MŠ, 1. stupně ZŠ a ZUŠ)*. Další informace v kapitole E.

V prosinci 2005 vláda projednala *Národní plán výuky cizích jazyků 2005 – 2008*. V jeho rámci došlo k navýšení vyučovacích hodin cizího jazyka a současně je řešeno zvýšení úrovně jazykového vzdělávání pedagogických pracovníků zavedením Rámcového systému kurzů DVPP pro jazyky.

V roce 2006 byl vypracován podklad pro jednání s děkany pedagogických fakult pro rozšíření nabídky distančního rozšiřujícího studia pro absolventy programu *JAME*, který byl projednán na zasedání Asociace děkanů pedagogických fakult ČR (společně s dalšími požadavky regionálního školství na počáteční vzdělávání učitelů).

Učitelům cizích jazyků na 1. stupni ZŠ a učitelům MŠ byl určen celostátní program *Jazyky hrou*, který poskytne kromě základů jazyka i základy příslušné metodiky. Dále byly podporovány méně vyučované cizí jazyky, financování bylo zajištěno v rámci Národního plánu výuky cizích jazyků.

Cíl:

Zkvalitnění a rozšíření výuky cizích jazyků

³³ V hl.m. Praze byl v březnu 2006 zahájen projekt se stejným zaměřením pod názvem *JARO*.

Navrhovaná opatření:

- 1.1 podporovat šíření angličtiny jako klíčového nástroje globální komunikace, a to na všech stupních vzdělávání (průběžně),
- 1.2 podporovat vytváření standardizovaných nástrojů a metod ke zjišťování dosažené úrovně jazykového vzdělání žáků (průběžně od 2008),
- 1.3 s využitím finančních prostředků ESF (od 2007):
 - rozšiřovat výuku v cizích jazycích na středních školách,
 - podporovat zahraniční stáže žáků středních škol,
 - podporovat učitele cizích jazyků a jejich zahraniční stáže,
 - vytvořit podmínky pro dlouhodobé hostování kvalifikovaných učitelů cizích jazyků ze zemí EU,
- 1.4 zavádět vyučovací metody, organizační formy a výukové činnosti, které zvyšují kvalitu výuky cizích jazyků (včetně e-learningu),
- 1.5 postupně zpracovat a realizovat projekty a programy pro další aktivity *Národního plánu výuky cizích jazyků* v souladu s *Akčním plánem na roky 2006 – 2008* (zejména s využitím finančních prostředků ESF (průběžně),
- 1.6 metodicky podporovat výuku cizích jazyků včetně konzultační a poradenské činnosti a tvorby metodických nástrojů a dokumentů (průběžně),
- 1.7 podpora cizích jazyků v rámci dalšího vzdělávání viz kapitola F.

2 Informační a komunikační technologie

Vyhodnocení dosaženého stavu

Využívání ICT ve vlastní výuce je na školách stále nedostatečné. V současné době je problém s financováním aktivit, které navazují na realizaci SIPVZ.

O aktivitách, kvalitě výukového softwaru a dalších možnostech v této oblasti informuje portál www.e-gram.cz, který byl do plného provozu spuštěn v roce 2005.

V letech 2002-2005 pokračovalo vzdělávání učitelů se zaměřením na modulární systém s větším zaměřením na praktické využití ICT ve výuce. Od roku 2005 byly realizovány rozvojové programy založené na principu vícezdrojového pokrytí nákladů a každoročně byl upravován a vyhlášován standard ICT služeb.

Na podporu využití ICT do výuky neinformativních předmětů bylo přijato 322 pilotních projektů a vybráno 200 informačních center. Zlepšila se vybavenost škol počítači a zvýšila se rychlost připojení k internetu na základních a středních školách.

Program SIPVZ byl prodloužen do roku 2006 s finančními prostředky státního rozpočtu ve výši 1,25 mld. Kč v roce 2005 a 1,037 mld. Kč v roce 2006. Od roku 2005 mohly školy využívat dotaci na úhradu přímých nákladů.

Cíl:

Zvyšování základních dovedností žáků a učitelů v oblasti informační gramotnosti

Navrhovaná opatření:

- 2.1 s využitím finančních prostředků ESF (od 2007):
 - zlepšovat podmínky pro využívání ICT pro žáky i učitele, a to i mimo vyučování,
 - podporovat využívání ICT ve všeobecně vzdělávacích a odborných předmětech,

- 2.2 podporovat připojení škol do sítě a účelné využití ICT ve vyučování (od roku 2007 bude podpora vázána na rozhodnutí vlády o využití přidělených finančních prostředků).

3 Podpora v rámci dalšího programového období 2007 – 2013

Oblasti podpory realizované systémovými a individuálními projekty
rozšíření jazykové a metodické kompetence učitelů včetně realizace úkolů stanovených a navazujících na Národní plán výuky cizích jazyků
zavádění vyučovacích metod, organizačních forem a výukových činností, které zvyšují kvalitu výuky cizích jazyků (včetně e-learningu)
Podpora dalších aktivit v krajích prostřednictvím globálních grantů
rozšíření výuky v cizích jazycích na středních školách
vytváření podmínek pro dlouhodobé hostování kvalifikovaných učitelů cizích jazyků ze zemí EU
metodická podpora výuky cizích jazyků, včetně konzultační a poradenské činnosti a tvorby metodických nástrojů a dokumentů
zlepšování podmínek pro využívání ICT pro žáky i učitele, a to i mimo vyučování
využívání ICT ve všeobecně vzdělávacích a odborných předmětech i mimo vyučování

Příloha B

Podpora dalšího vzdělávání

Základní cíl strategického směru::

Dostupné a efektivní další vzdělávání pro měnící se společnost

Otevřená ekonomika se vyznačuje vysoce konkurenčním prostředím, což se projevuje i na trhu práce. Požadavky kladené pracovním trhem, který upřednostňuje flexibilní a adaptabilní pracovní sílu, jsou stále náročnější a ukazuje se, že pro uplatnění se v zaměstnání již není zdaleka dostačující úspěšně ukončit i třeba žádoucí obor v rámci počátečního vzdělávání, ale naopak je nutné stále sledovat vývojové trendy a vzdělávat se, doplňovat a zvyšovat či dokonce měnit kvalifikaci v průběhu života.

1 Další vzdělávání ve školách i mimo ně – vytvoření systémového rámce

Vyhodnocení dosaženého stavu

I když pro oblast dalšího vzdělávání (DV) je důležitou změnou přijetí zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání (blíže bod F.2), je situace v oblasti DV poměrně neuspořádaná. Předpokládá se sice, že možnost zhodnocení výsledků učení dosažených

mimo školskou vzdělávací soustavu pomůže zvýšit poměrně nízkou účast občanů na DV, ale v současné době je procento dospělých, kteří se dále vzdělávají, neuspokojivé. Je účelné podpořit jak organizování vzdělávacích kursů, které umožňují dospělým získávat další kvalifikace, tak systém pobídek pro dospělou populaci. Nabídka vzdělávacích příležitostí je poměrně pestrá, avšak není zřejmé, zda výstupy z těchto aktivit jsou efektivní. Je samozřejmé, že organizování DV je otevřeno všem subjektům, školy se však mohou zapojovat do tohoto procesu ještě ve větší míře než dosud. Další příležitostí pro školy a školská zařízení je možnost ucházet se o statut autorizované osoby, která má oprávnění ověřovat a uznávat výsledky DV.

Cíl:

Podpora dalšího vzdělávání ve školách i mimo ně - vytvoření systémového rámce dalšího vzdělávání

Navrhovaná opatření:

- 1.1 připravit a nabídnout motivační nástroje pro vyšší účast dospělých v DV (průběžně, 2007-2015),
- 1.2 podporovat nabídku DV na základních, středních, vyšších odborných a vysokých školách a v dalších vzdělávacích institucích (např. s využitím finančních prostředků ESF) (průběžně, 2007-2015),
- 1.3 podporovat nabídku programů DV dle aktuálních potřeb regionů (např. s využitím finančních prostředků ESF) (průběžně, 2007-2015),
- 1.4 s využitím finančních prostředků ESF podporovat poptávku po DV (např. formou vzdělávacích poukázek) (průběžně, 2008-2015),
- 1.5 pokračovat ve vytváření informačního a poradenského systému nabídky vzdělávacích příležitostí v oblasti DV,
- 1.6 podpořit DV v sítích škol poskytujících vzdělávací služby dospělým (např. s využitím finančních prostředků ESF) (průběžně, 2007-2015).

2 Zlepšení kvality v dalším vzdělávání a prostupnost systémů počátečního a dalšího vzdělávání

Vyhodnocení dosaženého stavu

V roce 2006 byl přijat zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, který umožňuje každému získat nebo si zvýšit stávající stupeň vzdělání nebo kvalifikaci, přizpůsobit se ekonomickým a společenským změnám a ověřit nebo potvrdit nabyté znalosti a dovednosti získané při neformálním vzdělávání nebo informálním učení. Umožní tedy zhodnotit vzdělávání dosažené mimo vzdělávací soustavu transparentním a objektivním způsobem. Součástí zákona jsou základní principy udělování osvědčení potvrzujícího získání dílčí kvalifikace.

V rámci naplňování uvedeného zákona byly zpracovány první verze kvalifikačních standardů (65 úplných a 240 dílčích kvalifikací a tento počet průběžně vzrůstá), schválena první verze materiálu *Pojetí a struktura Národní soustavy kvalifikací*, vznikl výchozí návrh struktury informačního systému Národní soustavy kvalifikací a řešitelský web pro prezentaci výstupů, názorů a stanovisek.

V roce 2005 byly zahájeny dva SP spolufinancované z ESF

- *Rozvoj Národní soustavy kvalifikací podporující propojení počátečního a dalšího vzdělávání (NSK - Národní soustava kvalifikací)*, který má za cíl propojení počátečního a dalšího vzdělávání rozvojem databáze, která bude vymezovat kvalifikace, popisovat vzájemné vazby mezi nimi a vymezovat kvalifikační a hodnotící standardy. V DZ ČR 2005 je uveden pod názvem *Kvalifikace – Vytváření Národní soustavy kvalifikací podporující propojení počátečního a dalšího vzdělávání* (<http://www.msmt.cz/eu/narodni-soustava-kvalifikaci-nsk>, <http://www.nsk.nuov.cz/>).
- *Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení v sítích škol poskytujících vzdělávací služby dospělým (UNIV)*, který podpoří poskytování DV realizovaného středními školami a VOŠ a rozšíří spektrum forem DV o uznávání výsledků předchozího učení (<http://www.msmt.cz/eu/systemovy-projekt-univ>).

Poradním orgánem MŠMT je *Národní rada pro kvalifikace*, která projednává zejména záležitosti týkající se přípravy NSK a jejího uplatnění v praxi. Dále posuzuje záležitosti týkající se kvalifikací a DV, které jí předloží MŠMT.

Cíl:

Podpora systémů zajištění kvality dalšího vzdělávání a prostupnosti systému počátečního a dalšího vzdělávání

Navrhovaná opatření:

- 2.1 s využitím finančních prostředků ESF (průběžně, 2008-2010):
 - navrhnout opatření podporující rozvoj DV,
 - vymezit kompetence a odpovědnost klíčových aktérů,
 - navrhnout pobídkové nástroje ke zvyšování kvalifikací,
 - navrhnout nástroje k zajištění kvality DV,
- 2.2 postupně uvádět do praxe zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání (průběžně):
 - koordinovat činnosti autorizujících orgánů,
 - poskytovat autorizujícím orgánům podporu při zavádění organizačních, informačních a kontrolních mechanismů pro procesy ověřování a uznávání kvalifikací,
 - s využitím finančních prostředků ESF připravit pilotní ověřování uznávání výsledků dalšího vzdělávání a využití získaného certifikátu v praxi,
 - promítat zkušenosti z ověřování a uznávání kvalifikací do tvorby NSK,
 - vypracovat metodiku postupu pro získání statutu autorizované osoby (2007-2008),
- 2.3 s využitím finančních prostředků ESF naplňovat NSK s cílem propojení počátečního a dalšího vzdělávání dle požadavků trhu práce (postupně i pro kvalifikace vyšších úrovní ISCED 4), s maximálním zapojováním zástupců zaměstnavatelů do tvorby a posuzování kvalifikací (průběžně, 2007-2015),
- 2.4 podporovat vytvoření systému ověřování kvality postupů při ověřování výsledků DV (např. s využitím finančních prostředků ESF).

3 Zvyšování profesionality vzdělavatelů v dalším vzdělávání

Vyhodnocení současného stavu

Vzdělávací instituce poskytující nabídku DV zajišťují své vzdělávací aktivity lektoři, jejichž odborná a pedagogická způsobilost je rozdílná. Lektoři mají někdy problémy s odlišným způsobem vzdělávání dospělých, nemusí mít vždy přístup k poslednímu vývoji tématu v praxi, někdy nerespektují obecné pedagogické zásady a nevyužívají modernější způsoby vzdělávání. Podporován bude systém přípravy lektorů v DV a jejich odborná a pedagogická kvalifikace.

Cíl:

Zvyšování profesionality vzdělavatelů v dalším vzdělávání

Navrhovaná opatření:

- 3.1 vytvořit systém podpůrných opatření k motivaci pedagogických pracovníků působit v DV,
- 3.2 s využitím finančních prostředků ESF (průběžně, 2007- 2015):
 - zvyšovat profesionalitu lektorů kursů DV,
 - podporovat pedagogické pracovníky při získávání znalostí a dovedností potřebných pro vzdělávání v kursech DV.

4 Podpora v rámci dalšího programového období 2007 – 2013

Oblasti podpory realizované systémovými a individuálními projekty
• vytvoření efektivního a uceleného systému dalšího vzdělávání v ČR
• rozvoj a implementace Národní soustavy kvalifikací
• rozvoj a vytváření systému uznávání výsledků předchozího učení v sítích škol poskytující vzdělávací služby dospělým
• vybudování a realizace systému poradenství v oblasti celoživotního učení
Podpora dalších aktivit v krajích prostřednictvím globálních grantů
• podpora provázanosti dalšího vzdělávání s počátečním vzděláváním (včetně vytváření vzdělávacích modulů)
• prohloubení vzdělávání lektorů, řídicích a organizačních pracovníků vzdělávacích institucí (působících v oblasti dalšího vzdělávání)
• rozvoj sítí a partnerství subjektů působících v oblasti dalšího vzdělávání a poradenství ve specifických oborech, jako oblast životního prostředí, zdravotnictví a cestovního ruchu
• podpora při vytváření a zavádění nových modulů dalšího vzdělávání
• posilování šancí škol a nevládních organizací na trhu dalšího vzdělávání
• rozvoj spolupráce škol se zaměstnavateli v oblasti dalšího vzdělávání
• rozšíření vzdělávací nabídky škol o kurzy dalšího vzdělávání

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Simona Zavadilová

Obor: Evropská hospodářskoprávní studia

Forma studia: Kombinované

Název práce: Vzdělávací politika EU se zaměřením na vzdělávání v ČR a ve Španělsku

Rok: 2012

Počet stran bez příloh: 44

Celkový počet stran příloh: 6

Počet titulů české literatury a pramenů: 5

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 15

Vedoucí práce: Ing. Martin Daneš